

Holandská mise 2008

Background po stopách operace Market Garden

bří Filáčkové

Holandská mise 2008

Obsah

Obsah	2
Použité zkratky	3
Operace Market Garden—chronologický popis událostí	4
Mapy	27
Background po stopách operace Market garden	34
Přílohy	62
Organizace vojsk a jména velících důstojníků souvisejících s operací Market Garden	63
Arnhemské mosty	67
Robert „ROY“ Urquhart	69
Léčka na Kavanagha	71
John Dutton „Johnny“ Frost	72
Přeplavba řeky Wall—Walcrossing	74
Kapitán Jacob Groenewoud	76
Stanislaw Sosabowski	77
Generál G. C. Marshall	78
Incident ve Venlo	79
Bitva v Hürtgenském lese	82
116. pancéřová divize „Windhund“	86
Příběh Friedricha Lengfelda	87
Zachráněný most u Remagenu	88
George S. Patton jr.	91
Mimo mísu	92

Holandská mise 2008

Použité zkratky

zkratka	Originální znění	Český popis
Sic!	Sic	latinsky: takto, tak, právě tak; u neobvyklého výrazu nebo faktu zdůrazňuje, že nejde o chybu v zápisu
AD	Airborne Division	Výsadková divize
DZ	Drop Zone	Seskoková oblast (určená pro seskok výsadkářů)
GPS	Global Positioning System	Globální polohový systém, v češtině se užívá i pro označení osobní zobrazovací jednotky
HQ	HeadQuarters	velitelství
lieut., lt	lieutenant	poručík
LZ	Landing Zone	Přistávací oblast (určená pro přistání kluzáků s výsad- kovou pěchotou)
PIR	Parachute Infantry Regiment	Parašutistický (výsadkový) pěší pluk
PT	PT	protiletadlový (kanón)
SHAEF	Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force	Vrchní velitelství spojeneckých expedičních sil
Uf!	Uf	Citoslovce; v textu je použito pro vyjádření úlevy (např. po skončení náročné etapy nebo ekvilibristic- kých výkonů některých řidičů)

Holandská mise 2008

Operace Market Garden—chronologický popis událostí

operace Market Garden

chronologický popis událostí

„Wahó Muhamad!“ bojové heslo 1. vzdušné výsadkové divize z bojů v severní Africe
„Uděláme co bude v našich silách...“ mjr. Gough, čtvrtý den bojů v Arnhemu

Plán generála Pattona

Přechod Rýna, průlom Siegfriedovy linie a dále ve směru útoku: Frankfurt nad Mohanem.

Po porážce německých armád ve Francii se zdálo, že jsou Spojenci schopni dojet až do Berlína. Kvůli problémům se zásobami, které se stále museli přepravovat pouze přes pláže v Normandii, nebyl ale možný útok na široké frontě. Eisenhower souhlasí s dílčím útokem v jednom směru. Přednost dostal maršál Montgomery před generálem Pattonem, byť nebyla zcela naplněna Montgomeryho představa absolutní priority jeho útoku. A tak se postupně rozjela největší výsadková operace v dějinách válčení.

Plán maršála Montgomeryho

Zajištění předmostí na Rýně a do zimy dobytí Porúří, tím se otevírá cesta na Berlín - Německo se hrouští a do Vánoc je po válce

Operace COMET (původní plán výsadkové operace)

1. vzdušná výsadková armáda měla zajistit přechody přes Rýn západně od města Wesel, poblíž německo – nizozemských hranic. Silná koncentrace protiletadlové obrany v oblasti donutila posunout místo seskoků více na západ. Cílem se tak stal most v holandském Arnhemu, ležící, tehdy 120 km za frontou. Vzrůstající německý odpor a špatné počasí donutilo zrušit tuto akci. Montgomery se nevzdal a 10. září představil Eisenhowerovi rozšířenou verzi operace COMET přejmenovanou na:

Operace MARKET - GARDEN

Americká 82., 101. a britská 1. výsadková divize s 1. polskou parašutistickou brigádou měly obsadit mosty až do Arnhemu. Tanky britské 2. armády (konkrétně XXX. sbor) toho využijí a projedou rovnou do Německa. Siegfriedovu linii tak obejdou a proniknou do Porúří ze severu.

operace **MARKET**— vysazení 35.000 výsadkářů v 107 km pásmu (Nerpelt—Arnhem)

operace **GARDEN**— britský XXX sbor gen. Horrockse do dvou dnů projede tuto vzdálenost a oblast zajistí

Základní plánované operace jednotlivých výsadkových divízi v rámci operace

1. AD

- 1. britská vzdušná výsadková divize

82. AD

- 82. americká vzdušná výsadková divize

101. AD

- 101. americká vzdušná výsadková divize

1. PPB

- 1. polská parašutistická brigáda

Plánováno:

1. AD, 1. PPB

Britská zóna: Arnhem

D, 1. let

320 kluzáků vysazuje 1. výsadkovou brigádu (brg. Philip „Pip“ Hicks) – úkol bránit a udržet výsadkové zóny
145 transportních letadel vysazuje 1. parašutistickou brigádu (brg. Gerald W. Lathbury) – úkol obsadit mosty (železniční a silniční, popř. pontonový)

D+1, 2. let

4. parašutistická brigáda (brg. John „Shan“ Hackett) + zbytek 1. výsadkové brigády, úkol – zajistit severní oblast a posílit obranu mostu

operace Market Garden

chronologický popis událostí

D+2, 3. let

1. polská parašutistická brigáda (brg. Stanislaw Sosabowski) – úkol posílit, popř. obsadit jižní nájezd mostu nasazení 52. divize Lowland zamýšleno až po obsazení a dobytí nějakého letiště, časově neurčeno

101. AD

Americká zóna – 25km úsek

Úkol obsadit a zajistit - 2 přechody přes kanály + 9 silničních a železničních mostů

501. PIR—přes řeku Aa a Vilhelmův kanál ve Veghelu (4 mosty, z toho jeden přechod)

502. PIR—St. Oedenrode, 1 most přes Dolní Domel

502. PIR—Best – 1 most

506. PIR—Son , 1 most přes Vilhelmin kanál

506. PIR—Eidhoven, 4 mosty přes Dolní Domel

82. AD

Americká zóna – 16km úsek

504. PIR, rota E 2. praporu—Grave, přes Maasu – 1 most, (coup de main)

504., 505., 508. PIR—kanál spojující Maasu a Vaal, 4 mosty (č.7,8,9,10)

508. PIR—Nijmegen, přes Vaal - 2 mosty (železniční a silniční)

505., 508. PIR—Groesbeeké výšiny, zajištění východního křídla

Září 1944

8. září

Na Londýn dopadají V-2, spojenecké velení se domnívá, že jsou odpalované ze západního Nizozemí, i to byl jeden z důvodů, proč dostal maršál Montgomery přednost před generálem Pattonem.

10. září

Koná se porada, na které padá rozhodnutí o uskutečnění operace MARKET-GARDEN.

17. září – neděle, den D

1400 letadel provádělo bombardování protiletadlové obrany a nepřátelských pozic v oblasti operace Market Garden.

09.45

Vzlétá první z 2 023 dopravních letadel, vlečných letounů a kluzáků ze 24 letišť v Anglii.

11.55

Celý letecký svaz odstartoval a pomalu se stáčí přes Kanál nad Nizozemí. Ve vzduchu je 20 000 mužů, 511 vozidel, 330 děl a minometů a 590 tun materiálu a zásob.

12.30

Sturmbannführer Sepp Krafft, velitel granátníků SS v Arnhemu, uvedl svůj prapor do pohotovosti.

12.40

V oblasti seskoku **1. AD** u vesnice Wolfheze dopadlo 186 značkařů z 21. samostatné parašutistické roty, aby vyznačili místo pro seskok 1. výsadkové. Zajali 16 nepřátel a čelili poze sporadickému odporu.

12.47

Značkaři **101. AD** se u Eidhovenu setkali s těžkou palbou protiletadlového dělostřelectva. Jeden letoun byl sestřelen, ale zbytek značkařů vyskočil na přesně na určené místo dopadu.

U Nijmegenu značkaři **82. AD** splnili svůj úkol aniž byli výrazně rušeni.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

12.54

Všechny zóny jsou vyznačeny dle plánu a Němci zatím nic netuší.

13.00 – hodina H

 101. AD se dostala do velmi silné protiletadlové obrany. Vojákům se přesto podařilo seskočit téměř na jedno místo. Ze 6 695 seskočilo 6 669 výsadkářů a ze 424 letadel se jich 16 zřítilo. Kluzáků přistálo 53 ze 70 a přineslo 80 % mužů a 75% džípů a přívěsů.

 Pod velmi silnou palbu se dostala i **82. AD** na Groesbeekých nížinách. Muži 505. a 508. PIR seskakovali na zóny „N“ a „T“, po zkušenostech z Normandie pálili ještě za letu a přistávali co nejbližší k dělům, které ihned likvidovali. Za 18 minut seskočilo 4 511 mužů a dopadlo 70 tun zásob.

13.15

 2 016 mužů z **82. AD** je vysazeno více na západ, východně u mostu v Grave, na seskokovou zónu „O“. Rota E, 2. praporu, 504. PIR, velitel John Thompson, seskakuje západně od mostu Grave na seskokovou zónu „E“. Podařil se zde tzv „coup de main“, přímý úder výsadkářů na most

13.30

 U vesnice Wolfheze bez nepřátelského odporu přistávají kluzáky Horsa britské **1. AD** na zónách „S“ – farma Reijers Camp a zóně „Z“ – vřesoviště Renkun Heide, severně a jižně od železniční trati. Jde o pěšáky 1. vzdušné výsadkové brigády gen. „Pipa“ Hickse.

 Velitel II. tankového sboru SS-Obergruppenführer Bittrich obdržel první hlášení o přistání kluzáků. Uvádí do pohotovosti 9. a 10. tankovou divizi SS.

 Krafft se rozhodl svými slabými silami postup útočících Britů na Arnhem zdržet.

13.45

 82. AD. 16 mužů z roty E **82. AD** most u Grave obsadilo, zřídili zátaras a položili miny na přístupových cestách.

 Bittrich nařizuje 9. tankové divizi SS „Hohenstaufen“, velitel pplk. Walter Harzer (zastupující plk. Bocka), obsadit oblast Arnhemu a zlikvidovat nepřátelské výsadky. 10. tanková divize SS „Fruntsberg“, velitel brg Heinz Harmel, se má přemístit k Nijmegenu.

13.53

 1. AD 650 kontejnerů a 5 191 mužů přistává u Wofheze. Jde o 1. parabrigádu gen. Geralda Lathburyho. Vojáci třemi proudy začínají směřovat na Arnhem:

1. prapor, velitel pplk. Dobie – trasa Leopard -přes severní výšiny k zajištění protiútoků ze severu
3. prapor, velitel pplk. Fitch – trasa Tiger - do středu města, zajistit vnější obranné postavení u dálničního mostu
2. prapor, velitel pplk. Frost – trasa Lion - zmocnit se železničního, pontonového i dálničního mostu

14.15

 Dělostřelecká příprava pro **XXX. sbor** – u Nerpeltu mířilo na plochu 0,5 x 8 km 350 děl

14.30

 82. AD K mostu u Grave dorazil zbytek roty E 504. PIR ze seskokové zóny „O“ u Overasseltu

 101. AD - 501. PIR

Američané bleskově dobyli Veghel a čtyři tamní přechody, silniční a železniční mosty přes řeku Aa a Vilémův kanál.

 101. AD – 506. PIR

Bez problému se dostávají k městečku Son, kde je silniční most přes Vilémův kanál. Ten je ale už zničen. Vojáci přeplavali a z prken postavili provizorní most.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

 Rota H 502. PIR, velitel npor. Edward Wierbowski, je vysunuta severozápadně a má za úkol obsadit most přes kanál u Bestu, ale setkala se silným odporem. Zůstává osamocena v oblasti bojů.

14.35

 XXX. sbor se dává do pohybu. Okamžitě za hranicemi se kolona dostává do německé léčky. Silnice je zablokována v délce 800m. Díky Typhoonům se jim podařilo prorazit.

15.30

 Kraft má 435 mužů a prozatím obtěžuje britské výsadkáře. Počítá s tím, že se svými muži nemůže odolat přesile.

15.55

 82. AD
První muži 2. praporu 504. PIR překračují most u Grave

 Sturmbarfuhrer Kraft posiluje své muže o 9. rotu, která zatím byla v záloze.

16.00

 1. AD
Průzkumná rota mjr. Gougha, jedoucí v čele praporu Leopard, vjela v lese východně od Wolfheze do německé léčky

16.30

 1. AD
Prapory Leopard a Tiger narazily na svých trasách na tvrdý odpor Krafftových mužů.

17.00

 82. AD
Most u Grave je vojáky z 2. praporu 504. PIR zcela zajištěn.

17.15

 Ke Krafftovi přijíždí na kontrolu generálmajor Friedrich Kussin, vojenský velitel Arnhemu. Schválil jeho opatření a oznámil mu, že obrana byla svěřena II. tankového sboru SS. Za pár minut po odjezdu je Kussin zabit Brity.

18.05

 1. AD
Prapor Lion se přiblížil ke svému prvnímu, železničnímu mostu.

18.25

 Kraft je prakticky obklíčen, ale drží důležité křižovatky.

18.30

 Němci zničili železniční most těsně před Lionem.

19.00

 1. AD
Lion dorazil k pontonovému mostu, který je z části rozebrán a proto nepoužitelný.

19.30

 82. AD
504. a 505. PIR definitivně obsazují most u Heumen (most č.7)

19.40

 82. AD
504. PIR od západu a 508. PIR od východu útočí na mosty přes kanál Maasa-Vaal. Němci je vyhazují do povětří (most č. 8 u Malten a Droge, most č. 9. u Hatert)

operace Market Garden

chronologický popis událostí

20.30

1. AD

Do jižních částí Arnhemu přicházejí první muži z Lionu. Přes mírný odpor se dostávají až k mostu.

XXX. sbor

Po těžkých bojích zůstávají tankisté gardové obrněné divize, velitel „Joe“ Vandeleur, u Valkenswaardu, pouhých 10km od výchozího Nerpeltu, ač byl pro den D plánován dojezd až do Eindhovenu.

21.30

Kraft se stahuje a v Arnhemu se spojuje s bojovou skupinou z 9. tankové divize SS. Jeho 435 mužů dokázalo držet v šachu 1 500 Britů z 1 AD.

Generálplukovník Student vlastní kompletní plány operace MARKET–GARDEN. Šlo pravděpodobně o plány získané ze zříceného kluzáku Waco, který vezl jednotky velitelství 82. AD a který se zřítíl jižně od Vughtu.

82. AD

Vojáci 1. praporu 508. PIR, pplk. Shields Warren, pronikají do Nijmegeny a bojují s muži mjr. Gräbnera a bojovou skupinou kpt. Henke. Jedna četa obsazuje poštu, kde je údajně odpalovací zařízení. Zůstane zde odříznuta tři dny

Rekapitulace:

Američané i Britové obsadili většinu svých cílů nebo o ně alespoň bojovali. Celkově však první den operace MARKET nebyl úspěšný.

- most u Sonu byl vyhozen do vzduchu, k nijmegenkému mostu se Američané vůbec nedostali
- v Arnhemu Britové drželi jen severní stranu mostu

1. AD

Přestože bylo vysazeno 5 191 mužů, tak se do Arnhemu dostalo jen 600 mužů. Více jak polovina zůstala na seskokových zónách. Zhroucení rádia způsobilo dezorganizaci. Dva mosty ztratili.

82. AD

Nevhodně zvolený směr zavedl parašutisty do těžkých pouličních bojů v Nijmegeny a neobsadili nejdůležitější most přes řeku Waal.

101. AD

Ztratila most u Sonu a i přes provizorní překlenutí se nepodařilo zajistit koridor pro XXX. sbory. Nepřesné informace o rozmístění nepřátelských sil způsobily, že pouhá jedna rota 502. PIR nemohla most u Bestu dobýt.

XXX. sbor

Překonal deset z dvaceti kilometrů. Celou dobu narážel na tvrdý odpor jednotek, které v této oblasti neměly být.

18. září – pondělí, den D+1

noc

9. tanková divize SS + menší jednotky se stahují a zajišťují západní přístup k Arnhemu - proti jádru britských sil.

10. tanková divize. SS je pověřena akcemi na jihu a východně od Arnhemu až k Nijmegeny a znovudobytím mostu v Arnhemu z jižní strany a také úkolem udržet most v Nijmegeny. Přesouvá se přes Rýn jihovýchodně přívozem – zoufale pomalé, proto je pro Němce nutné dobýt co nejdříve zpět arnhemský most

1. AD

Výsadkáři se dostávali do Arnhemu po malých skupinkách a obsazovali domy na severní straně mostu. Podplukovník Frost má k dispozici 600 mužů. Nikdo z Britů netuší, že procházeli v rámci trasy Lion kolem funkčního přívozu z Arnhemu do Drielu. Mohli se dostat na jižní stranu mostu již hodinu po výsadku.

101. AD

V okolí Bestu se celou noc bojuje, rota „H“ npor. Wierbowskeho, se dostává dokonce na 5m od mostu, do

operace Market Garden

chronologický popis událostí

boje je vtahováno čím dál více jednotek 502. PIR

04:00

1. AD

Generál Urquhart a generál Lathbury se vydávají k Arnhemu se 3. praporem 1. parabrigády. Po vstupu do města jsou zastaveni a ukrývají se v obytných domech. Jsou nuceni zůstat zde až do odpoledne.

06:00

1. AD

Muži z Leopardu a Tigera se stáčíjí na trasu Lion a pokouší se dostat k mostu. Střetnou se s opěšalými tankisty z 9. tankového pluku SS. Rozhořely se prudké pouliční boje a postup k mostu se zastavil.

06.30

XXX. sbor

2. pluk gardového jezdeckva podle plánu zahajuje postup z Valkenswaardu na Eindhoven.

82. AD

Od rána obtěžována zuřivými německými útoky vedenými z Raichwaldu ze všech směrů. Vojáci se museli od Nijmegenu stáhnout na obranu přistávacích zón.

09.00

Nad jižní Nizozemí se z celého Německa stáhlo 200 stíhaček. Generálové Luftwaffe uvěřili ukořistěným plánům MARKET – GARDEN a připravovali zaútočit na další výsadek.

09.30

9. pancéřový průzkumný oddíl SS přijíždí od Nijmegen. Tanky najíždějí na jižní stranu mostu v Arnhemu, ale na druhém konci jsou Brity zničeni. Velitel německé skupiny mjr. Gräbner je zabit.

XXX. sbor

Britové obnovují celkový postup. Ale za dvacet hodin urazili to, co měli podle plánu zvládnout za tři.

10.00

Druhá vlna výsadku je odvolána kvůli nepřízní počasí. Němcům začínají přicházet posily. Bojové skupiny Spindler, von Allwörden a Harder vytváří frontu na východě Arnhemu, vojáci gen. von Tettau obkličují tuto oblast od západu.

10.30

82. AD

504. PIR ze západu a 508. PIR z východu útočí na železniční a silniční most u Neerbosch (most č.10). Němci vyhadzují železniční most do vzduchu a silně poškozuji i vedle něho stojící most silniční. (Ten je později opraven královskými ženisty XXX. sborů a uveden do provozu.)

12.00

101. AD

Průzkumná jednotka gardového jezdeckva se v Eindhoven spojuje s americkými výsadkáři. Dochází ke zpoždění 18 hodin.

Most u Bestu vyhodili Němci do vzduchu. Tím zakončili marnou snahu rotý H, 502. PIR o dobytí. To zničilo i myšlenku alternativního postupu na Nijmegen. V bojích padl voj. Joe Mann z Wierbowskiho rotý. („Mám záda pryč“)

15.00

Začíná druhá vlna spojeneckého výsadku. Ve vzduchu je 4000 letadel, 6 674 výsadkářů, 681 vozidel s přívěsy, 60 děl s municí a 600 t zásob, včetně dvou buldozerů.

1. AD

Gen. Urquhart a Lathbury opouštějí úkryt v domku u nemocnice, Lathbury je raněn a nechán v domku č. 135 na Alexanderstraat (Urquhart zde zastřelí zblízka německého vojáka), skupina pak zabloudí, zůstává v domku č. 14 na Zwartenweg.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

16.00

 101. AD
Druhá vlna výsadku probíhá úspěšně. Ze 450 kluzáků dorazilo 428 se 1 656 muži. Doručeno celkem 50% zásob

 82. AD
Kluzáky vlivem palby přistávají mimo zóny. Na místo se dostalo celkem 385 ze 454, 1 782 mužů, 177 džípů a 60 děl. Doručeno 80% zásob.

 1. AD
Výsadkáři u Arnhemu přistávají do oblastí obsazené Němci. (jde o zóny u Wolfheze, Ginkel Headh a Reijers Camp – zóny „Y“ a „S“.) Přesto ze 2119 mužů 4. parabrigády dorazilo 90%. Velitel gen. „Shan“ Hackett se dovídá, že Urquhart je nezávěsný a velením divize je pověřen gen. „Pip“ Hicks (velitel 1. výsadkové brigády). 4. parabrigáda vyráží na severní. výšiny nad Arnhemem. Její 11. prapor (pplk. G.H. Lea) odchází posílit útok na arnhemský most.

1. a 3. prapor (1. parabrigáda) se stále marně snaží probojovat k 2. praporu pplk Frosta, k mostu.

17.00

 1. ADD
Štáb 1. AD se přemísťuje do hotelu Hartenstein

 101. AD
Oficiálně je Eindhoven prohlášen za vyčištěný od Němců a stal se prvním osvobozeným holandským městem.

19.00

 XXX. sbor doráží do Sonu a ženisté začínají s opravou mostu.

 1. AD
Frost posílá dvě čety aby napadly Němce z týlu a tím pomohli 1. a 3. praporu na cestě k mostu.

Frost má k dispozici 600-700 mužů (např. štáb 1. parabrigády, ochranná četa štábu, jedna četa průzkumné roty s mjr. Goughem, 3. baterie lehkého dělostřeleckého pluku s mjr. Munfordem, skupiny ženistů 1. parapraporu a 9. ženijní roty, štáb Frostova 2. parapraporu s velitelskou rotou, rota „A“ mjr. Tathama-Wartera (s deštníkem), východně od mostu pak muži roty „A“ a „C“ 3. parapraporu, četa ochrany štábu a ženisté kpt. Mackaye.) Perimetr obrany mostu tvoří celkem 18 budov.

 20.00
1. AD

Britové pokoušející se probít k mostu, zastavují po poradě (velitelé pplk. Dobie – 1. paraprapor, pplk. McCardie – 2. prapor jižněstaffordshirského pluku, pplk. Lea – 11. paraprapor) svůj postup. Důvodem jsou velmi vysoké ztráty.

 24.00
1. AD

Hotel Hartenstein – kompetenční spory mezi generály Hackettem a Hicksem

Rekapitulace:

Operace začíná silně váznout, britské tankové jednotky jsou teprve u Sonu, arnhemský most je stále obsazen jen na severní straně a posily, i přes druhý shoz, nejsou schopny k němu proniknout. V Nijmegenenu není možno obsadit most. Začíná se kazit počasí a Němci posilují své pozice na základě údajů ze získaných plánů operace Market Garden.

1. AD
Žádné posily se nedostaly na pomoc Frostovým mužům, ti zastavili německý útok od jihu a opevnili se v obranném perimetru okolo mostu.

Přistály posily, ale muži jsou okamžitě zapojeni do bojů s Němci a nemohou plnit své hlavní cíle. Gen. Urquhart je celý den mimo dosah účinného velení, nefunguje spojení.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

101. AD

Vyčistila Eidhoven a zapletla se do zdlouhavých bojů v okolí Bestu. Neustále se brání proti útokům vedeným na Son a Veghel.

82. AD

Nedokázala proniknout k Nijmegenskému mostu a bojuje v pouličních bojích. Musí bránit most v Huemen a Groesbeecké výšiny proti neustálým útokům z oblasti Reichwaldu.

XXX. sbor:

Dorazil prozatím k Sonu a čeká na zprovoznění mostu.

19. září – úterý, den D+2

04.00

1. AD

1. a 11. paraprapor a 2. prapor jižněstaffordshirského pluku zahajuje útok směrem k mostu od nemocnice sv. Alžběty. Za svítání dobyto městské muzeum.

05.00

XXX. sbory

Dokončen most v Sonu.

05.00

1. AD

Útok 4. parabrigády gen. Hacketta severně od Arnhemu. 10. prapor směrem na Johannahoeve, 156. prapor na vesnici Koepel, 7. prapor KOSB (Králových vlastních skotských hraničářů) zajišťuje levé křídlo útoku.

06.00

1. AD

3. a 1. paraprapor útočí podél břehu Rýna. Útok zastaven cca 800m před dálničním mostem.

06.15

1. AD

Pplk. Dobie (1. prapor) a pplk. Fitch (3. prapor) zastavují útok na most a stahují se k Rýnskému pavilonu na břehu Rýna. Dobie je zraněn, Fitch zabit.

Gen. Urquhart se dostává z domku č. 14 na Zwartenweg a míří k hotelu Hartenstein.

07.25

1. AD

39 hodin po odjezdu od štábu se generál Urquhart objevuje v hotelu Hartenstein a opět se ujímá velení.

XXX. sbory

Tanky 1. praporu granátnické gardy začínají překračovat most v Sonu.

08.00

1. AD

Pplk. Lea – 11. parabrigáda, a McCardie – 2. prapor jižněstaffordshirský, zastavují postup k arnhemskému mostu.

Gen. Harmel nabízí obráncům arnhemského mostu příměří. Jsou odmítnuti, kpt. Mckay odpovídá, že on zajatce nebere.

Německé tanky a děla metodicky ničí domy v obranné zóně mostu jeden za druhým .

XXX. sbory

Britská garda doráží k mostu přes Grave a setkává se s vojáky 82. AD.

101 vvd.

502. PIR podporovaný částí 327. pluku výsadkové pěchoty spolu s britskými tanky začínají útočit směrem na Best a uzavírají kruh kolem německých jednotek 15. armády von Zangena.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

Arnhem

Během dopoledne začíná útočit bojová skupina von Allwörden od nádraží k městskému muzeu.

10.00

1. AD

Výsadkáři opouští městské muzeum a stahují se na linii Heyenoord-Diependaal.

Zastaven útok Hackettovy 4. parabrigády Kraftovou skupinou u Lichtenbeeku a bojovou skupinou Spindler na Dreysenweg.

Gen. Urquhart odjíždí za Hackettem a projednává s ním změnu směru útoku a odklání 4. parabrigádu na jih.

Ze západního směru začíná na pozici 1. praporu hraničního pluku (1. parabrigáda) u Wolfhenze útočit divize von Tettau.

Gratham, letiště Velká Británie

Odložen odlet **1. polské parabrigády (PPB)** gen. Sosabowskeho o 5 hodin.

12.00

1. AD

Z obrany arnhemského mostu je obsazeno Brity už jen asi 10 budov.

XXX. sbor

Tanky britské gardy jsou na předměstí Nijmegen.

101. AD

Hroubí se odpor německých jednotek v okolí Bestu a po 48 hodinách bojů v této oblasti Spojenci vítězí.

 Němci útočí z východu na most u Sonu (107. tanková brigáda mjr. von Maltzana). Obranných bojů se aktivně zúčastní i gen. Maxwell Taylor, velitel 101. AD

15.00

101 AD

Posílám určeným pro 101. AD způsobuje německý flak a špatné počasí ztrátu 112 kluzáků a 40 dopravních letadel, přistává jen 1341 mužů místo 2310 a 40 děl místo 68.

82. AD

Čekání na posily je marné, 325. pluk kluzákové pěchoty vůbec neodstartoval a z 265t zásob dopadlo jen 40t.

15.15

1. AD

Přílet kluzáků (dělostřelci, protitankové kanony, jeepy **1. PPB**) na přistávací zónu u Johannhoeve. Přistávají přímo uprostřed bojů mezi 10. parapaporem a Kraftovou skupinou. Čtvrtina těžkého materiálu padla do rukou Němců nebo byla zničena. Z 8 děl ráže 57 zůstaly 3, značné ztráty a zmatek mezi vojáky při přistání.

15.30

82. AD

Gavin odhaduje, že v Nijmegenu proti němu stojí minimálně přes 500 SS granátníků, dále pak dělostřelectvo a tanky.

Je zahájen útok 4. praporu 505. PIR (pplk. Ben Vandervoort) a 1. praporu granátnické gardy (pplk. Goldburn). Účastní se i holandský odbojář Jan van Hoof.

15.30

Jeden z Focke-Wulfů, prolétající nad obránci arnhemského mostu, zavadil křídlem o zvonici a zřítel se.

16.00

1. AD

163 dopravních letadel (38. a 46. skupina RAF) se zásobami pro Arnhem míří k zóně „V“, která je v rukou

operace Market Garden

chronologický popis událostí

Němců. 13 letadel sestřeleno, 97 poškozeno. Z 390 tun se k britským výsadkářům dostalo 31t (omylem shozených mino zónu), zbytek získali Němci.

Hrdinství osádky Dakoty pilota flight lieutenanta Davida Lorda – ač zasažen, několikrát prolétává a snaží se vyhodit koše se zásobami. Ty padají vesměs do rukou Němců a letoun se zřítí v plamenech k zemi.

1. AD

Mjr. Tatham-Warter pod silnou minometnou palbou vede pod deštníkem kaplana Egana se slovy: „Co kdyby přšelo“

Pplk. Thompson, velitel 1. vzdušného výsadkového lehkého dělostřeleckého pluku, se ujímá reorganizace trosek 1., 3., 11. a 2. jižněstaffordshirského praporu (velitelé Dobie, Lea a McCardie byli zraněni a zajati, Fitch padl) a ustavuje linii podél železniční trati od zničeného železničního mostu přes Rýn k výšinám Den Brink.

Harzerovu 9. SS divizi „Hohenstaufen“ posilují další bojové jednotky včetně protiletadlové brigády Luftwaffe pplk. Swobody, kterému jsou podřízeny všechny protiletadlové jednotky v okolí Arnhemu.

Nijmegen

Vojáky bojové skupiny kpt. Henke střídají SS granátníci Karla Heinze Eulinga. Střed obrany je soustředěn na středověkém hradě Valkhof na jižní straně Waalu.

18.00

Vrcholí útok Harmelových tanků na obránce arnhemského mostu.

19.00

2 mohutné, 56t těžké tanky typu Tiger I roty „Hummel“, dorazily k arnhemskému mostu, po chvíli jsou ale vyřazeny PIATy britských výsadkářů.

1. AD

K večeru konečně ustupuje 4. parabrigáda na jih od železniční trati. Zbývá 250 mužů 10. praporu a 270 mužů 156. praporu, skotští hraničáři mají okolo 300 mužů.

21.00

1. AD

Za tmy se v oosterbeeckém kostele shromažďuje z ústupových bojů na 400 mužů, zbytky 1., 3., 11. a 2. jižněstaffordshirského praporu včetně pilotů kluzáků, vede je mjr. Lonsdale. Rozmísťuje muže do pozic, které brání oosterbeecký perimetr před útoky z východu, vedené podél Rýna.

82. AD

Zastaven útok 2. praporu 505. PIR 82. AD a granátnické gardy v Njimegenu cca 360 m před mostem Gavin přichází s návrhem dobýt most násilným přechodem přes Vaal v člunech. Britští ženisté informují o 28 člunech kdesi daleko v koridoru Pekelné dálnice. Útok má začít zítra ve 13.00hod.

1. AD

Obránci arnhemského mostu se připravují na třetí noc. McKayovi zbývá 13 mužů. Morálka je stále vysoká, do noci zní bojové heslo „Wahó Muhamad“.

24.00

Gen. Urquhart vydává rozkaz k vytvoření obrany perimetru a zjišťuje aktuální stavy svých jednotek:

1. prapor	- 116 mužů
3. prapor	- 40 mužů
10. prapor	- 250 mužů
11. prapor	- 150 mužů
156. prapor	- 270 mužů
2. prapor jižněstaffordshirský	- 100 mužů
7. prapor KOSB – bojeschopný	
1. prapor hraničářského pluku – bojeschopný	
piloti kluzáků – dvě jednotky (1. wing a 2. wing) o síle praporu (původně 2x550 mužů)	
různé části menších jednotek	

operace Market Garden

chronologický popis událostí

Rekapitulace:

Operace má velké trhliny, přesto vojáci i velitelé věří, že lze zajistit úspěšné dokončení, Frostovi muži stále drží severní stranu mostu. Britské tanky konečně postoupily až do Nijmegenu, v Arnhemu se ale stále nedaří postupovat, naopak jsou Britové zatlačováni. V Nijmegenu se bojuje o přístupy k mostu a také o východní křídlo koridoru na čáře Groesbeeckých výšin.

1. AD

Gen. Urquhart se opět ujímá velení, řada velitelů už padla nebo je zraněna či zajata.

Britští výsadkáři jsou stále zatlačováni od svého hlavního cíle, dálničního mostu, směrem k Oosterbeecku, jsou neustále pod tlakem německých útoků vedených ze všech stran.

Konečně je zjištěna existence přivozu u Drielu.

Frostovi muži stále drží severní stranu mostu.

101. AD

Podařilo se ukončit boje u Bestu.

S velkým úsilím je udržován koridor od Eidhovenu ke Grave.

82. AD

Není možné probít se na jižní nájezdy nijmegenického mostu, rodí se plán útoku přes řeku na člunech.

Za cenu velkého úsilí je udržována linie východní fronty na groesbeeckých výšinách.

20. září – středa, den D+3

03.00

1. AD

Gen. Urquhart dostává depeši od gen. Browninga s dotazem na možnosti seskoku 1. PPB. Urquhart navrhuje jako jediné možné místo výsadku Driel.

 Eidhoven je bombardován letadly Luftwafé.

07.00

1. PPB

Gen. Sosabowski se dozvídá o změně cíle přistání (Driel). Má 3 hodiny na přepracování plánu. Odkládá odlet na 13.00hod.

 Německá 107. tanková brigáda opět útočí na most u Sonu.

07.30

1. AD

Gen. Urquhart ruší plánovaný útok Hackettovy 4. parabrígy a nařizuje vybudovat obranná postavení v severní části oosterbeeckého perimetru. Na jihu počítá i s přívozem v Drielu, jako s možností přesunu posil.

08.00

1. AD

Mjr. Gough se dovolá od arnhemského mostu gen. Urquhartovi, který mu sděluje, že musí rezignovat na útok na most a ponechává tedy obránce mostu vlastnímu osudu. „Uděláme, co bude v našich silách“ odpověděl mjr. Gough

101. AD

Na západ od Eidhovenu se střetávají výsadkáři 101. AD s 6. parašutistickým plukem plk. Friedricha-Augusta von der Heydte (jeden z nejzkušenějších velitelů německé 1. parašutistické armády).

08.20

1. AD

Gen. Urquhart dostává depeši o zamýšleném útoku XXX. sboru na nijmegenický most dnes ve 13. 00.

 Němci zahajují dělostřeleckou palbu na obranná postavení oosterbeeckého perimetru ze všech stran.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

 Němci obnovují útok na arnhemský most. Obránců je 150-200 mužů a asi na 300 raněných. Pplk. Frost je raněn, velení přebírá mjr. Gough.

 Kpt. Karl Heinz Euling pokračuje v obraně nijmegenského mostu proti útočícím výsadbářům pplk. Vander-voota a tankistům pplk. Goldburna.

11.00

 82. AD

Němci útočí na Groesbeecké výšiny a zároveň postupují mezi Mookem a řekou Maas k Huemen. Gavin povolává na pomoc tanky Coldstreamské gardy.

Gen. Browning dostává první jasnou informaci o stavu 1. AD.

12.00

 1. AD

Situace u arnhemského mostu je zoufalá, německé tanky a houfnice střílejí z bezprostřední blízkosti do britských pozic.

13.00

 1. PPB

Gen. Sosabowski opět neodlétá, kvůli počasí odkládá 114 Dakot odlet na 21. 9. (13.00hod). Neodlétá ani 3400 mužů kluzákové pěchoty 82. AD.

 1. AD

Muži 4. parabrigády gen. Hacketta na severní straně oosterbeckeho perimetru bojují v obklíčení a snaží se probít na jih. Padl velitel 156. parapraporu pplk. sir Richard de B. des Voeux.

Přívoz u Drielu je stále ještě možno použít pro přesun posil.

 82. ADd

Gavin odkládá útok přes řeku Waal v Nijmegenu, čluny nedorazily.

14.30

 82. AD

Čluny v Nijmegenu stále nejsou, nejde ale odvolat útok Typhoonů, bombardují raketami pozice Němců na severní straně řeky Waal.

15.00

 82. AD

Dorazilo 26 plátěných člunů (6m dlouhé, 75cm vysoké; pojmu 13 výsadbářů a 3 ženisty).

 1. AD

Hackettovi muži se uchylují do rokle v lese, je jich asi 100. Bojují s Němci bodákovými útoky.

Kpt. Mackay u arnhemského mostu dává rozkaz k evakuaci postavení, s 5 bojeschopnými muži opouští stanoviště. Po střetu s německou jednotkou mu zůstávají 3 muži, rozptylují se a následně je on sám zajat.

15.20

 Nijmegen

Začíná útok 3. praporu 504. PIR, velitel mjr. Julian Cook, přes Waal. Řeka měří 360 m. Útok podporuje střelbou 2. tanková rota 2. praporu irské gardy. V první vlně jde 260 mužů roty „H“ – kpt. Kappel (přítel Frosta) a roty „I“ – kpt. Burris, s velitelstvím praporu a ženisty. Ztráty budou 134 mužů – padlí, ranění, nezvěstní.

15.50

 82. AD

Výsadbáři 3. praporu 504. PIR postupně obsazují severní náspy řeky Waal, pevnost Fort Hof Van Holland a míří k železničnímu mostu.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

16.00

 Arnhem
První německé tanky si prorazily cestu na arnhemský most. Britové se stále brání, ale v podstatě je most v německých rukou.

 Gen. Harmel dostává zprávu o útoku výsadkářů přes řeku Waal. Přesunuje se do Lentu a je rozhodnut v případě potřeby vyhodit most v Nijmegen do povětří, i když to má Modelem zakázáno.

16.30

 1. AD
Zbytky Hackettových mužů provádí zoufalou zteč z rokle v lese na severní straně oosterbeeckého perimetru a daří se jim prorazit obklíčení.

  Nijmegen
V obranném perimetru Hunenpark a Valkhof bojují Eulingovi SS, postupně jsou ničeni 2. praporem 505. PIR 82. AD a Shermany 1. praporu granátnické gardy.

17.00

 Nijmegen
Hroučí se německá obrana na jižní straně železničního mostu v Nijmegenu.

 1. AD
Další shozy zásob do německých postavení severně od Arnhemu. Němci sestřelili 9 a poškodili 62 letadel. Ze 300t zásob spadlo „omylem“ k Britům jen 41t.

17.20

  82. AD
Na severní straně řeky Waal drží američtí výsadkáři železniční most a povolávají britské tanky. Ty vyrážejí k dálničnímu mostu.

18.00

Nijmegen
Na jižním břehu je dobyt kruhový objezd před nijmegenským dálničním mostem a nájezd na most je volný.

18.30

 Nijmegen
Na dálniční most v Nijmegenu vjíždějí 4 tanky vedené seržantem Peterem Robinsnem. Míří na severní stranu mostu a ničí postupně německá děla na severní straně.

 Gen. Harmel vidí britské tanky na mostě a vydává pokyn k demolici mostů. Nálože se neodpalují, možná je to i zásluhou Jana van Hoofa (není zcela doloženo). Později je spojeneckými ženisty demontována hlavní nálož na dálničním mostě – 250 kg TNT.

 1. AD
Posledních 100 mužů u arnhemského mostu se stále brání, ve sklepě je na 200 zraněných včetně Frosta. Je sjednáno příměří a ranění jsou Němci evakuováni. Pak se opět obnoví střelba. Němci zcela infiltrovali do britských postavení.

18.50

 1. AD
Gen. Hackett se hlásí na štábu 1. AD, přivedl 70 mužů 156. praporu a štábu 4. parabrigády. Zaujímají postavení na výchovní straně perimetru, pod pozicemi 10. praporu. Ztráty Hackettovy brigády jsou ve dvou dnech bojů největší ze všech jednotek 1. AD.

19.15

  Nijmegen
Britské tanky se spojují s americkými výsadkáři na severní straně mostu v Nijmegenu. Společně vytvářejí v Lentu obranný perimetr do vzdálenosti 400 m směrem k Arnhemu. Předposlední most na cestě do Arnhemu je ve spojeneckých rukou.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

20.00

Lent

Britské tanky zastavují svůj postup na Arnhem a osádky začínají vařit čaj. Dochází ke slovním střetům mezi Američany a Brity. „Vedli válku podle příručky. Patton by se valil dál...“.(parafráze, plk Tucker, velitel 504. PIR. 82. AD).

Důvody zastavení útoku:

- **vážné ohrožení týlu 82. AD v oblasti Molenhoeku a Beeku a mostu v Huemen, odčerpány všechny zálohy**
- **v okolí Sonu přerušen koridor, zpožděn přísun zásob a posil**
- **vystřelena skoro všechna tanková i dělostřelecká munice při přechodu řeky Waal**
- **v samotném Nijmegenu se stále zuřivě bojovalo**
- **dálnice na Arnhem byla ohrožena útokem z nevyčištěných křídel, zde byly hlášeny přesuny německých tanků a jednotek**
- **43. wessexská pěší divize (gen. Thomas) se nechala zatáhnout do vyčišťovacích bojů a nedorazila ještě ani do Grave**

1. AD

Gen. Urquhart posílá k arnhemskému mostu 3 Bren carriery. Nedojel ani jeden.

Zbytky 2. praporu 1. parabrigády pod vedením mjr Gougha po evakuaci raněných pokračují v boji. Dostávají rozkaz na noc se rozptýlit a ráno opět shromáždit. Stále věří, že 2. britská armáda určitě dorazí. Od jihu je slyšet dělostřelbu.

22.30

Nijmegen

Muži kpt. Eulinga se dostávají z hořícího Valkhofu v Nijmegenu, projdou spojeneckými liniemi a hlásí se u gen. Harmela

Rekapitulace:

Operace je už fatálně ohrožena, Britové pomalu vzdávají myšlenku udržet arnhemský most. Daří se však získat most přes Waal v Nijmegenu a i když s obtížemi a častým přerušením, zůstává pod kontrolou koridor v oblasti Eindhoven – Veghel. Odlet Poláků je opět odložen.

1. AD

Frostovi muži ztrácejí pozice a k večeru už jde o odpor takticky nevýznamných skupin. Hackettovi muži jsou při ústupu ze severních pozic masakrováni a brigáda už není schopná bojové akce. Vojáci se opevňují a vytváří se oblast oosterbeeckého perimetru.

82. AD

Odvážným přechodem se daří k večeru obsadit železniční i dálniční most v Nijmegenu. Zároveň je překonán odpor u jižních nájezdů. Z východní strany stále útočí německé jednotky na oblast Groesbeeku a Mooku, včetně mostu u Huemen.

101. AD

Několikrát musí bojovat o získání pozic při přerušení koridoru v oblasti Sonu a Veghelu, celá oblast je pod silným tlakem nepřítele.

XXX. sbor

Společně s 82. AD odráží útoky na Groesbeeckou oblast a dobývají most v Nijmegenu. Za ním, v Lentu, se zastavují a nepokračují dále. Neustále odráží společně se americkými výsadkáři útoky Němců po obou stranách a po celé délce dálničního koridoru a zvláště pěší divize nepostupují dostatečně rychle.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

21. září – čtvrtek, den D+4

06.00

1. AD

Shromažďují se zbývající jednotliví parašutisté u arnhemského mostu a zahajují boj. K obraně perimetru odhaduje gen. Urquhart aktuálně asi 3000 bojeschopných mužů.

09.00

1. AD

Hroubí se poslední zbytky odporu u arnhemského mostu. Mjr. Gough je zajat.

„Poslední carré“ ve velké budově na nábřeží tvoří 15 mužů roty „A“ kpt. Frankse, 35 mužů roty „B“ kpt. Millera a dalších 30 mužů s kpt. Panterem.

Poslední německý útok a odpor je umlčen, jen jednotlivci se drží v ruinách až do 23. září.

Gen. Urquhart svolává poradu štábu v hotelu Hartenstein. Rozděluje perimetr na:

- *západní* (gen. Hicks)

1. hraniční prapor
7. prapor skotských hraničářů
21. samostatná pararota
směsice Poláků, pilotů kluzáků a ženistů

- *východní* (gen. Hackett)

10. paraprapor
156. paraprapor
Lonsdalova skupina (zbytky 4 praporů – 1., 3., 11 a 1. jižněstaffordský)
piloti kluzáků

U kostela v Ooeterbeecku – 1. lehký dělostřelecký pluk houfnic 75mm (3 baterie po 8 dělech, celkem 21 houfnic; 15 z nich je ze 16 vysazených v první vlně 17. 9. a 6 z 8 děl pochází z druhé vlny 18. 9.)

Vrací se hlídka od Rýna a hlásí gen Urquhartovi, že zmizel prám přívozu u Drielu.

11.00

XXX. sbor

Z Lentu vyráží po dálnici Irská garda. V čele rota kpt. Rolanda Langtona. Před nimi je „Ostrov“, území ohraničené Waalem a Rýnem

1. AD

Je navázáno spojení mezi dělostřelci XXX. sboru u Nijmegen a dělostřelci oosterbeeckého perimetru. Po dohodě zahajuje 64. střední dělostřelecký pluk palbu ze vzdálenosti 18km. Střelba 114mm děl je přesná a dělostřelecké granáty dopadají těsně před obránce perimetru do německých pozic.

11.20

XXX. sbor

V polovině cesty od Waalu k Rýnu, 10 km od Arnhemu u obce Elst, je Irská tanková garda zastavena německou obranou. Stačilo na to prakticky jediné samohybné protitankové dělo, zaměřené na vyvýšenou dálnici. Obrana Němců je tvořena jednotky 10. tankové divize „Frundsberg“.

12.00

XXX. sbor

Irští gardisté nejsou schopni prorazit obranu u Elstu.

1. AD

Němci začínají systematicky likvidovat oosterbeecký perimetr pomocí tanků a děl. Na severní straně se tvrdě bojuje o „Bílý dům“ – hotel Dreyerood.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

12.45

1. AD

Katastrofální pokus RAF o zásobování perimetru. Letadla byla téměř rozstřílena Messerschmity 109 (Němci mají k dispozici britské naváděcí signály i radiostanice Eureka).

16.00

1. AD

Druhý shoz zásob pro oosterbeecký perimetr je úspěšný.

17.08

1. PPB

Gen. Sosabowski seskakuje společně se svou brigádou nad Drielem. Útočí na ně 25 Me 109, ze země pak 41. kulometný prapor a protiletadlový oddíl 191. dělostřeleckého pluku pplk. Swobody.

K seskokovým zónám dorazilo ze 114 letadel pouze 61 a seskočilo 1067 mužů. Do soumraku se soustředilo jen 750 mužů, včetně raněných.

Němci přeskupují síly, velení jednotek nasazených proti Polákům přebírá plk. Harzer a slučuje jednotky podél trati od arnhemského mostu k Elstu do zadržovacího svazku „Harzer“.

XXX. sbory

Do Nijmegen konečně doráží 43. divize (Wessex).

21.00

Driel

Gen. Sosabowski dostává zprávu od gen. Urquharta (styčný důstojník kpt. Zwolanski přeplaval Rýn), který navrhuje v noci přesun na druhou stranu. Poláci se proto shromažďují u břehu a čekají na britské čluny a vory.

21.45

1. AD

Gen. Urquhart večerí svůj příděl – dva vařené bombóny.

Rekapitulace:

Naděje na alespoň částečně úspěšné dokončení operace je mizivé. Odpor u arnhemského je minulostí, britské tanky nejsou s to překonat německou obranu na „Ostrově“. Pro perimetr v Oosterbeeku není možné ani účinné zásobování a přísun posil. Přesto je blízkost XXX. sborů přece jen jistou vzpruhou a snad lze doufat v obrát?

1. AD

Arnhemský most je v německých rukou.

Oosterbeecký perimetr se drží z posledních sil, morálka vojáků je ale na vysoké úrovni.

82 AD.

Zajišťují svěřený úsek v době shozu a čistí Nijmegen.

101. AD

Stále bojují o úzký koridor, který je znovu a znovu napadán a opětovně přerušován nepřítelem.

1. PPB

Seskakuje za cenu velkých ztrát u Drielu, navazuje kontakt s britskými výsadkáři a chystají se v noci překročit řeku.

XXX. sbor

U Elstu jsou zastaveni německou obranou a nejsou schopni se pohnout kupředu. Silnice na „Ostrově“ jsou vyvýšené, nedá se z nich sjet a cíle na ní jsou dobře viditelné. Postup 43. wessexské divize je velmi pomalý.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

22. září – pátek, den D+5

03.00

1. PPB

Poláci se stahují od břehu Rýna, Britové s čluny a vory nepřijeli. Sosabowski nařizuje vytvořit kruhovou obranu kolem Drielu.

05.00

XXX. sbor

Z Nijmegenem vyráží rota obrněných a průzkumných aut 2. praporu gardového jezdeckva, velitel kpt. Richard Wrottesly. Projíždí Oosterhout, jede na západ podél Waalu a pak se stáčí severně na Zetten.

07.00

1. AD

Gen. Mackenzie (náčelník štábu 1. AD) s pplk. Edie Myersem se vydávají s pověřením gen. Urquharta na gumovém člunu přes Rýn k Polákům.

08.00

Driel

Kpt. Wrottesly se svými muži dorazil do Drielu a setkává se s Poláky. Část jeho kolony ale narazila cestou na Němce a vrací se zpět. Němci opět uzavírají prostor mezi Waalem a Rýnem.

Gen. Mackenzie se tedy setkává v Drielu kromě Poláků i s prvními vojáky 2. armády – muži kpt. Wrotteslyho.

08.30

XXX. sbor

Se zpožděním začíná útok 43. wessexské divize z nástupišť u Nijmegenem směrem na Oosterhout.

09.30

XXX. sbor

7. prapor somersetské pěchoty 214. pěší brigády 43. divize je zastaven u Oosterhoutu německou obranou.

1. AD

Po celý den pokračují útoky na oosterbeecký perimetr ze všech stran.

Driel

Harzerův zadržovací svazek útočí proti Polákům.

101. AD

Výsadkáři odrážejí dva útoky na most u Veghelu.

17.00

XXX. sbor

214. brigáda po 8 hodinách obsazuje Oosterhout (výsledky tohoto „těžkého boje“: 139 zajatců, 1 tank, 1 kanón 88mm a 4 kanóny 20mm; ztráty Britů – 19 raněných).

Zastaven útok 129. brigády 43. divize směřující na Elst.

17.15

XXX. sbor

Z Oosterhoutu vyráží 5. prapor pluku lehké pěchoty vévody z Cornwallu, velitel pplk. George Taylor, podporovaný tankovou rotou 4. pluku královských dragounů.

17.30

Driel

Taylorovi muži i královští dragouni dorazili k Rýnu u Drielu a spojují se s Poláky.

2. armáda, Son

Britský VIII. a XII. sbor, který měl zajišťovat na křídlech postup XXX. sboru se dostává po těžkých bojích na úroveň Sonu.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

 Němci získávají most v Udenu a přetínají koridor Pekelné dálnice na 24hod.

Kvůli špatnému počasí ani dnes nepřiletla letadla s posilami pro **101. AD a 82. AD**.

21.00

velitelství SHAEF

Gen. Brereton (velitel 1. výsadkové armády) na základě dodaných informací sděluje vrchnímu veliteli gen. Eisenhowerovi, že situace v oblasti Nijmegen - Arnhem vykazuje velké zlepšení.

Driel

Začíná přeprava Poláků na severní břeh Rýna. Mají jen 4 nafukovací čluny pro 6 osob.

24.00

Driel - Oosterbeek

Na severní břeh se přepravilo 36 Poláků. Němci zpozorují přepravu a začínají vodní koridor ostřelovat.

Rekapitulace

Ještě se stále zdá, že bude možné využít obsazené nástupiště v Oosterbeeku a vykřesat naději pro zpackanou operaci. Informace o situaci na celém úseku jsou nepřesné a zmatené, čím vyšší velitel, tím zkreslenější, přikrášlenější a optimističtější obsah mají. Postup 43. Wessex divize je katastrofální.

1. AD

Vojákům nezbyvá než bojovat a doufat. Posily snad přijdou tuto noc. Morálka stále vysoká.

XXX. sbory

Konečně předsunuté jednotky dorážejí k Rýnu a později i další oddíly 43. divize Wessex.

82. AD a 101. AD

Neustále udržují své úseky a koridory, nepřetržitě bojují se stále útočícími německými jednotkami.

1. PPB

Ubrání se dotírajícím německým jednotkám a v noci uskutečňují přesun přes Rýn.

23. září – sobota, den D+6

03.00

Driel - Oosterbeek

Gen. Mackenzie, který řídí přepravu Poláků přes Rýn, akci ukončuje. Nepomohla ani dvě vozidla DUKW, která se v blátě zřítily do příkopů. Na severní stranu se dostalo 50 parašutistů.

07.00

Nijmegen

Gen. Mackenzie dorazil na štáb gen. Browninga a seznamuje ho se skutečnou situací 1. AD. Ten odmítá nabídku gen. Smitha, velitele 52. (Lowland) divize, že seskočí s divizí přímo do Arnhemu a posílá Mackenzieho zpět k Urquhartovi s příslibem brzkého příchodu posil.

1. AD

Nad oosterbeeckým perimetrem prší a začíná minometná a dělostřelecká palba.

Boj se postupně stává akcemi jednotlivých skupin i jednotlivců, britští i němečtí vojáci jsou ve zmatku promícháni.

12.00

Koridor „Ostrov“

Stovky vozidel ucpávají úzké silnice mezi Waalem a Rýnem. Zastavuje se tak postup brigád 43. wessexské divize.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

14.30

Anglie

V Anglii je krásné počasí a startují letadla, která mají dokončit výsadek operace Market (ovšem místo plánovaného 3. dne až 7. den).

15. 45

82. AD

U Nijmegen seskakuje konečně 325. pluk kluzákové pěchoty 82. AD a zároveň i potřebný materiál. U Grave seskakuje část 1. praporu polské brigády – 500 mužů.

101. AD

Divize je posílána dalšími 3000 vojáky včetně potřebného materiálového vybavení.

16.00

1. AD

123 dopravních letadel přilétá nad oosterbeecký perimetr. Němci sestřelují 6 strojů, 63 je poškozeno. K Britům se dostane jen 7% zásob.

101. AD

Obnoven koridor u Udeny.

20.15

1. AD

Gen. Urquhart zasílá Browningovi depeši a zdůrazňuje neobyčejnou vážnost situace. Zbývá mu 2500 mužů.

21.00

Driel

Do Drielu dorážejí hlavní síly 130. brigády (velitel gen. B.B. Walton), ale příliš pozdě na to, aby s Poláky překročili Rýn.

Rekapitulace:

Oosterbeek se kupodivu stále drží a americké divize dostávají posily. Koridor je udržován za cenu obtížných a vyčerpávajících bojů. Problém neustále ucpané jediné silnice se přenáší i na „Ostrov“ a to v době, kdy je potřeba rychlosti, neboť oosterbeecký perimetr mele z posledního.

1. AD

Statečnost britských i polských výsadkářů je obdivuhodná, v jednotlivých skupinách, v osamocených opevněních stále udržují svůj životní prostor.

XXX. sbor

Jen obtížně se dostává k Rýnu, jeho pozice na úzkých a vyvýšených silnicích jsou snadným terčem německých děl.

1. PPB

Noční přechod přes Rýn se nezdařil, pro tuto noc se plánuje další pokus s podporou děl a tanků 130. brigády.

82. AD a 101. AD

Stále udržují koridor a přidělené oblasti.

24. září – neděle, den D+7

00.15

Driel- Oosterbeek

Za silné podpory britského dělostřelectva vyrážejí polští výsadkáři přes Rýn na 5 DUKW a 16 skládacích člunech (ty už mají za sebou plavbu přes Waal před třemi dny).

Do svítání se dostane přes řeku 250 mužů, z toho 200 do britského perimetru. Je mezi nimi i pplk. Mackenzie.

07.00

1. AD

Gen. Urquhart se pomocí vysílačky spojuje s gen Thomasem, velitelem 43. Wessex divize a během rozhovoru „s podivním“ zjišťuje, že britští velitelé „ne zcela chápou jeho situaci“.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

08.00

Model nařizuje Bittrichovi obsadit oosterbeecký perimetr ještě dnes.

08.15

1. AD

Němci zahajují palbu na oosterbeecký perimetr s nejvyšší možnou intenzitou. Gen. Hackett je těžce raněn. Německé jednotky vnikají do perimetru a drobí ho. Začínají probíhat celodenní boje muže proti muži.

09.30

1. AD

Plk. dr. Greame Warrack, šéflékař divize, předkládá Urquhartovi plán na evakuaci raněných do německého zajetí (jen v hotelech Tafelberg a Petersburg bylo 1200-1300 raněných). Během dopoledne navazuje kontakt s lékařem 9. SS divize dr. Egonem Skalkou.

10.30

1. AD

Britský a německý lékař s pplk. Harzerem ukončují jednání o příměří k evakuaci raněných.

15.00

1. AD

Začíná dohodnuté příměří. Odchází na 2200 raněných Britů.

Driel

Gen. Horrocks přijíždí do Drielu a domlouvá s gen. Thomasem podrobnosti nového útoku přes Rýn. Akce je plánována na 22. hodinu.

16.00

101. AD

Opět přerušen koridor u Udenu (tentokrát na 40 hod).

Nijmegen

Opoledne velitel 2. armády Dempsey přijíždí do Nijmegenu a na poradě s Horrocksem a Browningem rozhoduje o stáhnutí 1. AD z oosterbeeckého perimetru. Znamená to konec operace Market-Garden.

82. AD

Výsadkáři 82. AD odrážejí stále útoky vedené z Reichwalu a útoky směřující k mostu u Huemen.

Nijmegen

Most u Nijmegenu je ohrožen dělostřelci 10. tankové divize SS.

XXX. sbor

Britové se marně pokoušejí prorazit u Elstu a nedaří se ani obchvatné manévry.

18.00

Driel

Velitel 4. dorsetshirského pluku ze 43. divize pplk. Tilly se dovídá, že útok přes Rýn se neuskuteční, jeho vojáci se ale přes řeku přesunou, budou zajišťovat evakuaci 1. AD.

20.00

1. AD

Britští výsadkáři zatím ještě udrželi oosterbeecký perimetr.

21.30

Driel

420 vojáků 4. dorsetshirského pluku se shromažďují u Rýna a čekají na čluny.

24.00

Driel

Přijíždějí nákladní auta s 15 čluny a 3 DUKW.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

Rekapitulace:

Během dne definitivně končí i sebemenší naděje na cosi jako vytvoření předmostí za Rýnem. Polský přesun byl jen částečný, britské tanky se nemohou věnovat mohutnému náporu jedním směrem, koridor je stále ohrožen a ohrožován německými útoky a přísun posil, zásob a potřebného materiálu je zoufale pomalý. Zbývá jediné: evakuace.

1. AD

Je to neuvěřitelné, ale stále se bojují ve zmenšujícím se perimetru a hlavně drží základnu, severní břeh Rýna. Je vyjednáno příměří a evakuace raněných do německého zajetí.

XXX. sbor

Stojí u Rýna a rozkaz k útoku se ruší. Překročí ho jen malá část vojáků k zajištění evakuace.

1. PPB, 82 AD a 101. AD

Zúčastňují se bojů na svých úsecích, do hlavního útoku už nezasahují.

25. září – pondělí, den D+8

02.00

Driel

Konečně začíná přechod Rýna vojáky pplk. Tillyho, kteří mají zajišťovat evakuaci. Němci jim svým ostřelováním způsobují značné ztráty. Ze 420 mužů se na oosterbeecy břeh dostává jen 239.

06.05

1. AD

Gen. Urquhart dostává rozkaz evakuovat své muže za Rýn. Operace má název Berlin. Musí být uskutečněna dnes v noci.

Začínají opět boje o oosterbeecy perimetr.

10.30

1. AD

Štáb 1. AD koncipuje plán evakuace. Perimetr bude vyklizen postupně od severu k jihu. Slabé jednotky na pozicích budou předstírat boj včetně raněných vojáků neschopných chůze, radiové spojení bude budít zdání normality, dělostřelci budou střílet do posledního náboje. Trasy ústupu povedou po západní a východní straně perimetru. Průvodci na cestě k řece budou piloti kluzáků, organizaci nalodění mají na starosti ženisté pplk. Myerse. K dispozici je 14 motorových člunů, jistý počet menších plavidel a pár vozidel DUKW. Základna perimetru na břehu Rýna je 600m široká.

11.00

1. AD

Němci se dostávají na 200m od hotelu Hartenstein.

Elst

Německá obrana začíná pomalu ustupovat od Elstu na sever, Driel je tak mimo dostřel německých dělostřelců.

20.00

1. AD

Vojáci v severní části perimetru se dovídají o evakuaci.

20.15

1. AD

Zbytky 156. parapratoru začínají opouštět své pozice, které jsou nejsevernějšími v perimetru. Začíná evakuace.

21.00

XXX. sbor

Začíná hromadná palba děl XXX. sboru směrem na německé pozice v Arnhemu.

21.45

1. AD

První britští výsadkáři přicházejí k Rýnu.

operace Market Garden

chronologický popis událostí

22.00

Driel

První čluny s výsadkáři 1. AD přistávají na jižní straně Rýna. Evakuace pak pokračuje celou noc.

Rekapitulace:

Operace Market Garden je u konce, zbývá zachránit co se dá. Vše se soustřeďuje na evakuaci mužů 1. AD a na udržení výběžku od Nerpeltu k Rýnu.

26. září – úterý, den D+9

01.30

1. AD

Dělostřelci v perimetru vystřelili své poslední náboje a vydávají se k řece.

02.00

1. AD

Vyhozen do vzduchu zbytek rezervy pěchotní munice 1. AD.

Na severní straně Rýna už je zácpa britských výsadkářů. Vojáci zkouší sami přeplavat řeku.

06.00

Oosterbeeck - Driel

Evakuace již není možná, za denního světla už Němci ovládají přechod palbou děl a kulometů. Přes Rýn se dostalo 2 163 mužů.

Celkem seskočilo v oblasti Arnhemu 10 005 mužů 1. AD, dále zde bylo 160 Poláků a 75 mužů 4. praporu dorsetshirského pluku pplk. Tillyho.

1 200 mužů padlo, 6 642 bylo zajato nebo zůstalo neznámých.

Na 300 výsadkářů se dostalo na jižní stranu Rýna v dalších dnech

Boje v oblasti budou trvat až do listopadu 1944. Teprve pak bude fronta stabilizována. Na druhý břeh řeky Rýn se znovu dostanou až vojáci roty A vedené poručíkem Karlem Timmermanem z úderné jednotky vytvořené vojáky 27. praporu obrněné pěchoty a 14. tankového praporu z 9. divize generála Williama Hoge. Bude 7. března 1945 a budoucí místo přechodu se nazývá Remagen....

Rekapitulace:

Ztráty:

Spojenci: celkem na 18 000 padlých, raněných, zajatých a neznámých

Američané:

82. AD – 1 432 mužů, 101. AD – 2 118 mužů, příslušníci letectva - 424 mužů

Britové:

XXX. sbory – 1 480 mužů, VII. a XII. sbory – 3 874 mužů

výsadkáři 1. AD a piloti kluzáků – 7 578 mužů, příslušníci letectva – 294 mužů

Poláci:

740 mužů z 1 300, kteří přistáli u Drielu a u Johannhoeve

Němci:

odhad okolo 10 000.

KONEC

Holandská mise 2008

Mapy

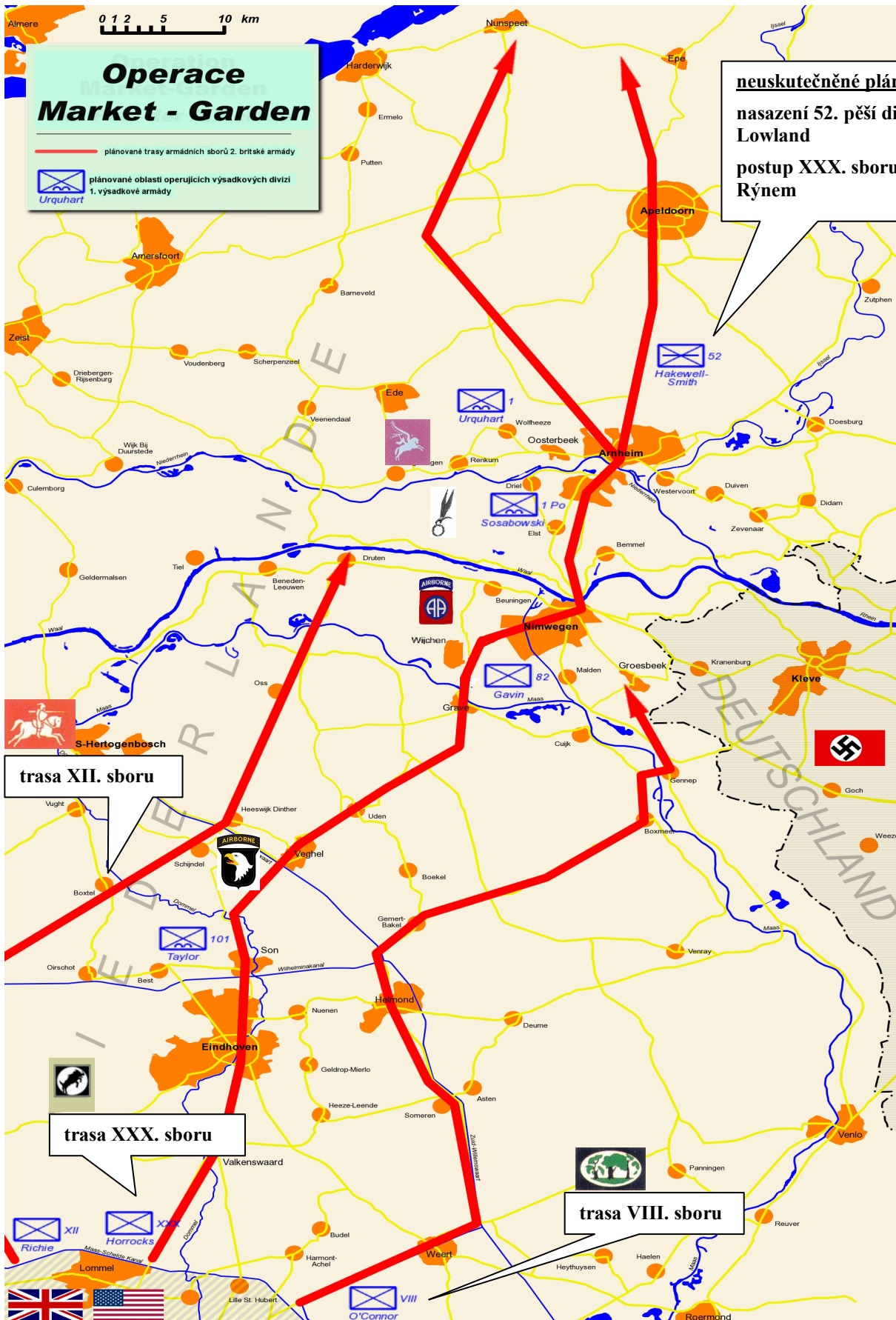
Přiložené mapy byly pečlivě vybírány z nabídky různých typů a provedení. Nakonec byly zvoleny mapy v původní anglické verzi s případnými českými vysvětlivkami.

Vycházíme z předpokladu, že zájemci o historické skutečnosti týkající se podzimu 1944 mají alespoň základní znalosti anglické transkripce a orientují se v příslušné pojmovologii.

operace Market Garden

mapy

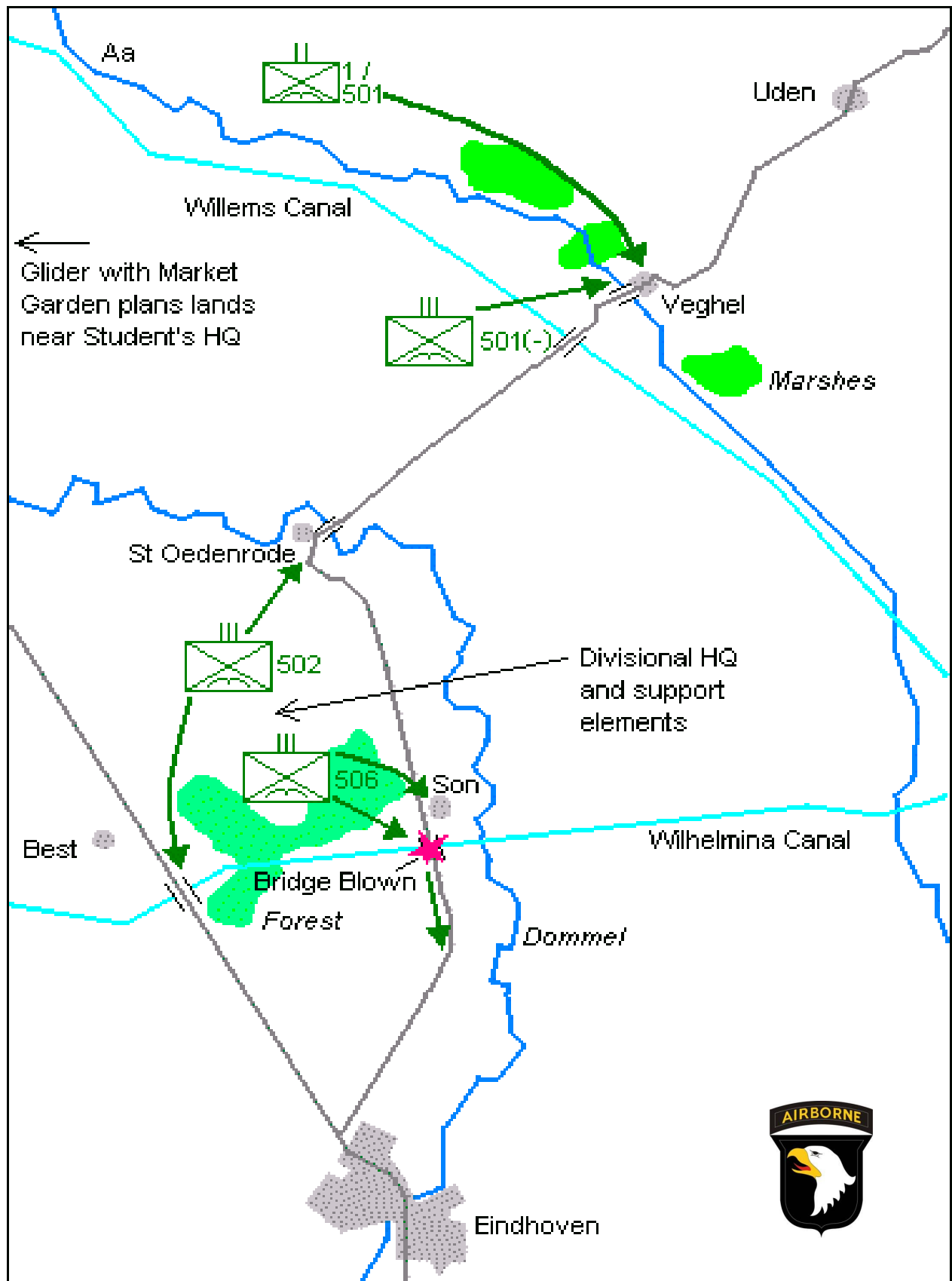
plán operace a operační oblast

operace Market Garden

mapy

operační prostor 101. AD

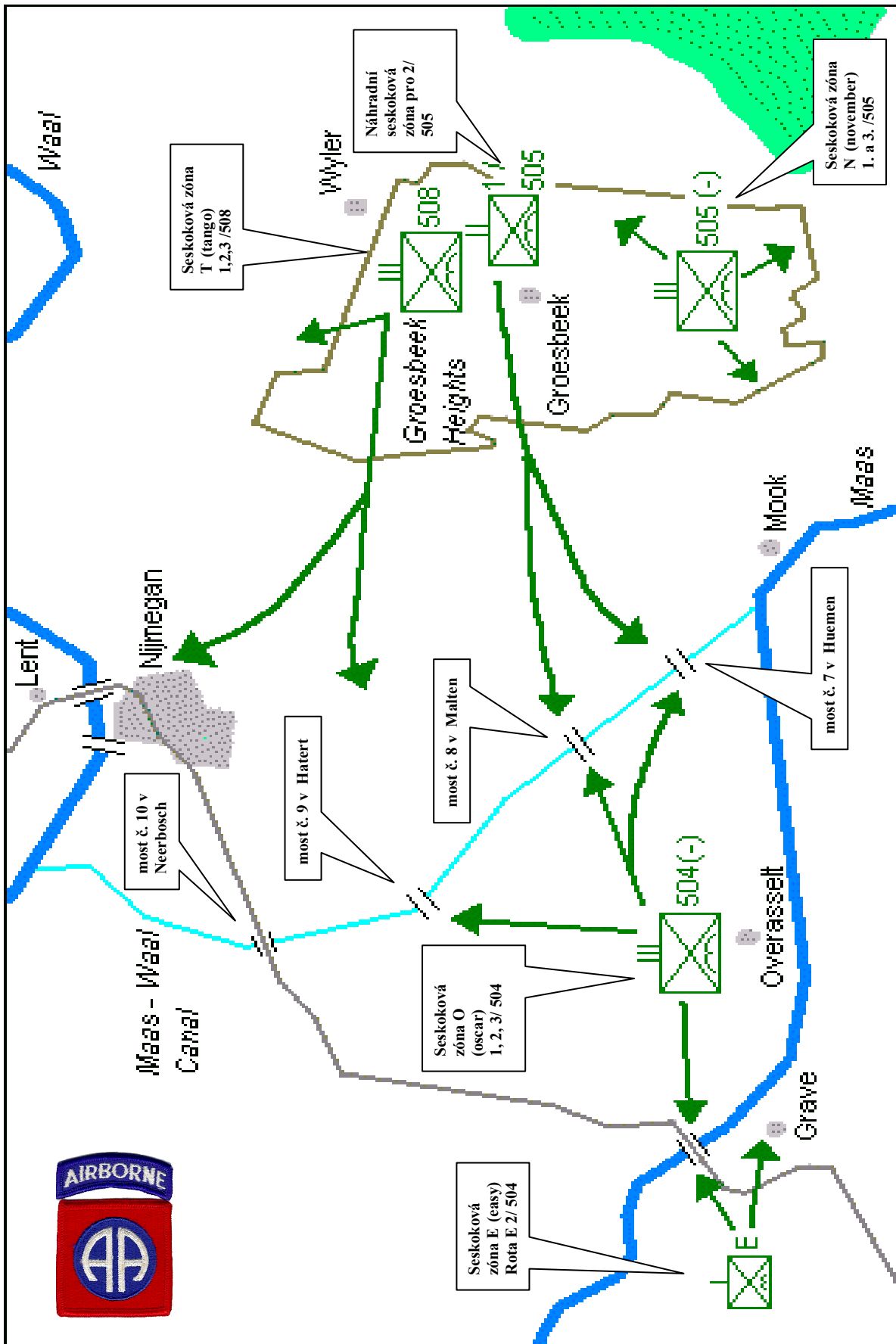

US 101st Airborne Drop Zones - 17 September 1944

operace Market Garden

mapy

operační prostor 82. AD

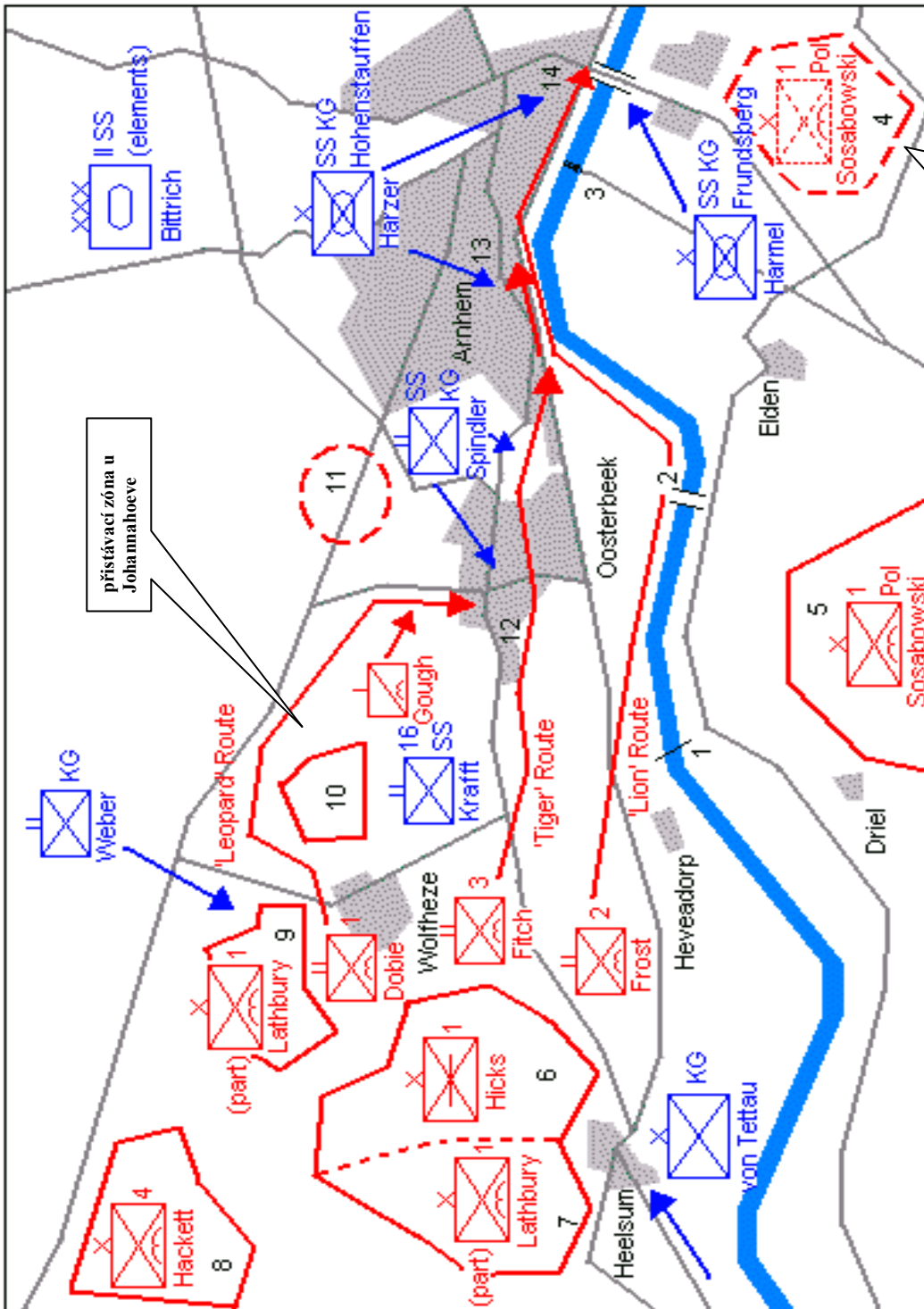
US 82nd Airborne Division Drop Zones - 17 September 1944

operace Market Garden

mapy

operační prostor 1. AD a 1. PPB

1. Ferry (missed by the British 17 Sept).
2. Railway Bridge (blown by Germans 17 Sept).
3. Pontoon Bridge (dismantled).
4. Proposed drop zone for Poles, 19 Septemeber.
5. 1st Polish Airborne Brigade arrives at Driel, 21 September.
6. Landing Zone 'Z'. 1st Air Landing Brigade arrives 17 September.
7. Drop Zone 'X'. 1st Airborne Brigade arrives 17 September.
8. Drop Zone 'Y'. 4th Airborne Brigade arrives 18th September.
9. Landing Zone 'S'.
10. Landing Zone 'L'. Polish Gliders arrive 19 September.
11. Supply Drop Zone 'V'.
12. Hartenstein Hotel, Model's HQ taken over by Urquhart.
13. Attempted breakthrough by 1st Parachute Brigade fails
14. 2nd Battalion reaches bridge, 17 September.

British 1st Airborne Division: Operations 17 - 21 September 1944

původně plánovaná zóna přistání 1.PPB

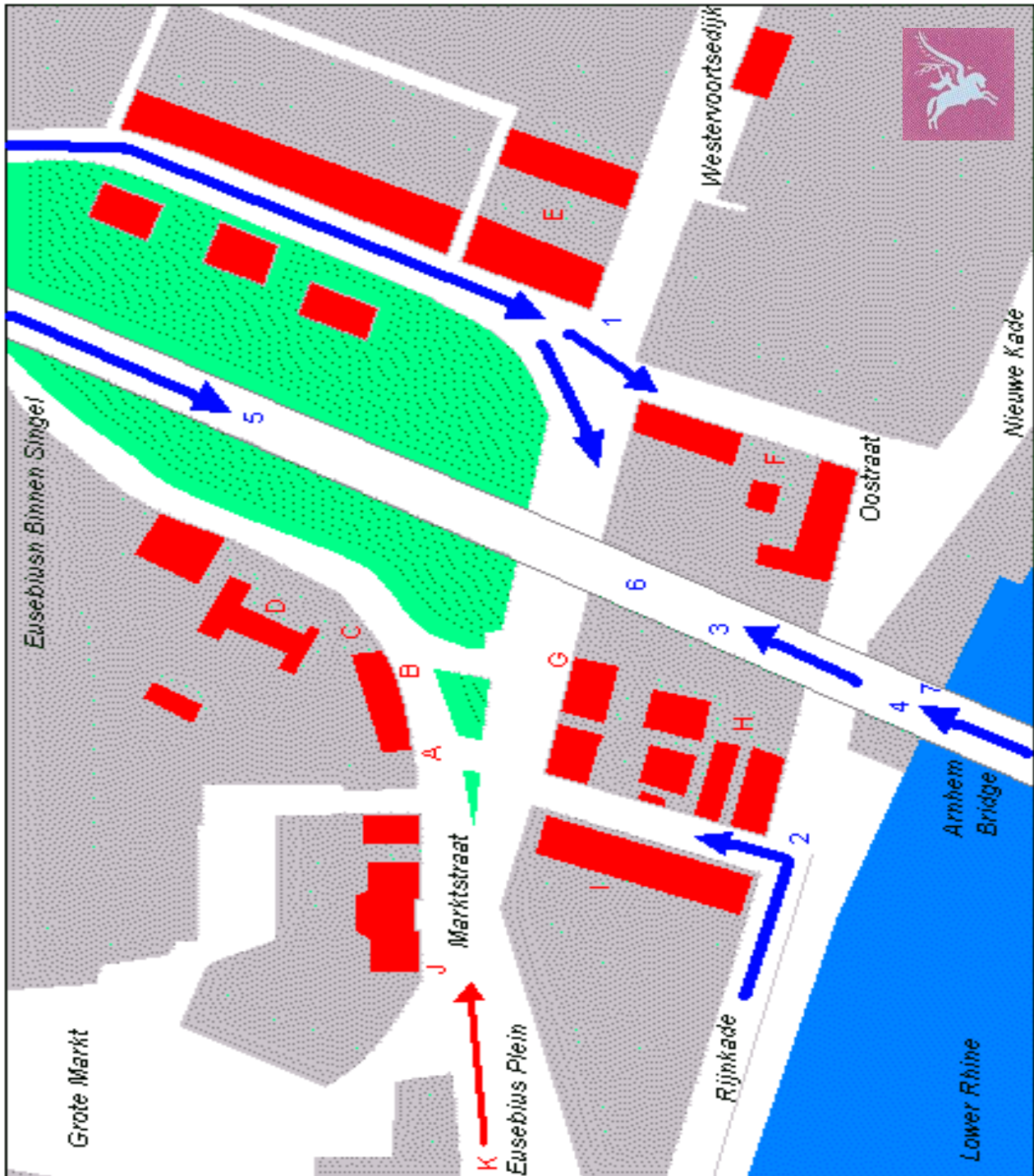

operace Market Garden

mapy

operační oblast arnhemského mostu

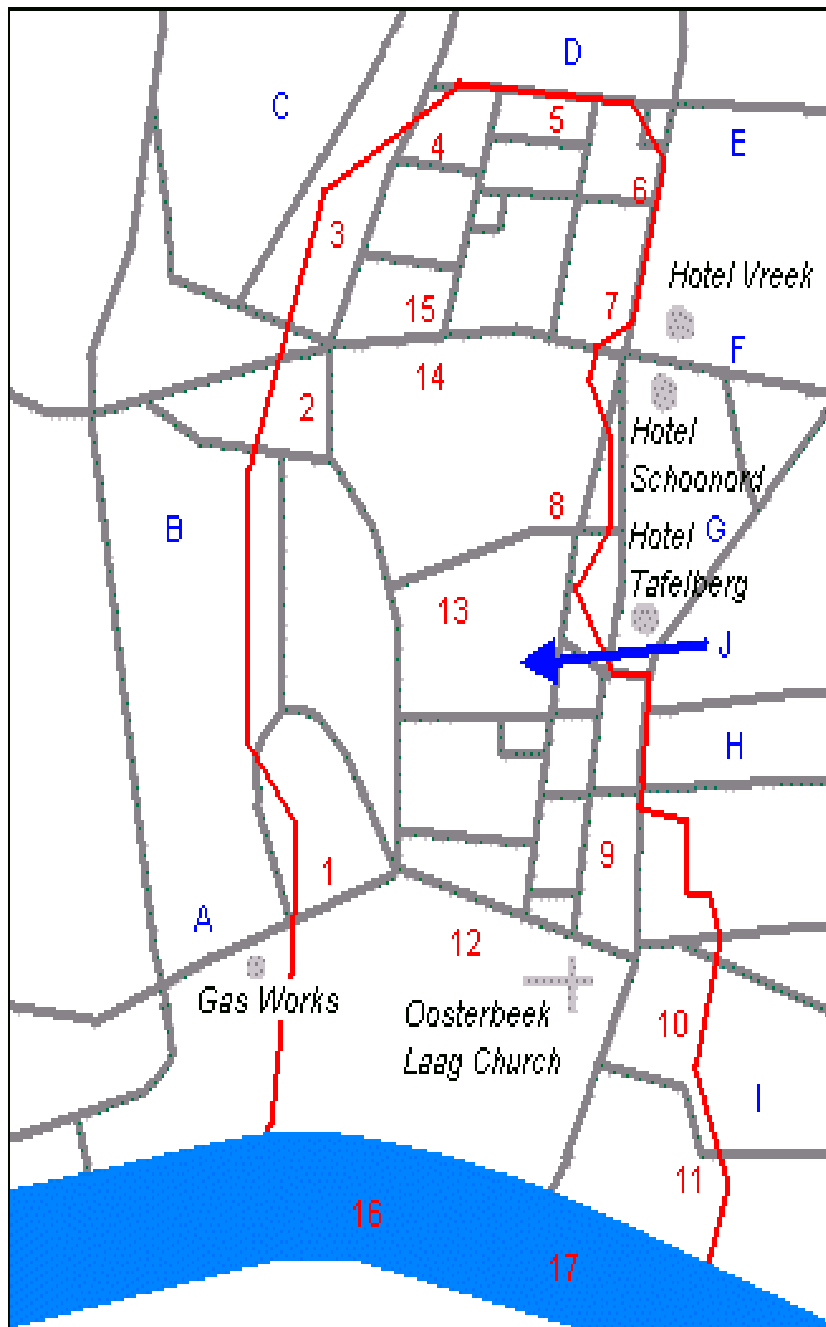
- A. Burnt 20 Sept.
- B. 2nd Btn HQ.
- C. Mortar position.
- D. 1st Parachute Bde arrives 18 Sept; used by Frost from then on; Royal Artillery radio link with 1st Airborne Div 18 Sept.
- E. Various Bde units.
- F. Royal Engineers.
- G. Burnt out 19 / 20 Sept.
- H. 'A' Company.
- I. 'B' Company.
- J. Truce arranged for British wounded 21.00 20 Sept.
- K. 1st Airborne Recon Sqn (Gough) arrives 17 Sept.
- 1. German attack 18 Sept.
- 2. German motorised attack 18 Sept.
- 3. Failed charge by 9th SS Recon Bn 18 Sept.
- 4. German armoured attack 19 Sept.
- 5. Main German attack 20 Sept.
- 6. Destroyed vehicles.
- 7. Pillbox destroyed night of 17 / 18 Sept.

Positions of 2nd Parachute Bde and elements of 1st Parachute Bde 17 - 21 September 1944

operace Market Garden

mapy

British 1st Airborne Division Perimeter, Oosterbeek
20 - 26 September 1944

1. 1st Bn, Border Regt.
 2. Royal Engineers.
 3. Glider Pilots.
 4. 21st Independent Parachute Coy.
 5. 7th Bn, The King's Own Scottish Borderers.
 6. 1st Airborne Reconnaissance Sqn.
 7. 156th Parachute Bn.
 8. 10th Parachute Bn.
 9. 2nd Bn, The South Staffordshire Regt.
 10. Lonsdale Force (1st Para, 3rd Para and 11th Para Bns).
 11. Glider Pilots.
 12. 1st Airlanding Light Regt, RA.
 13. 1st Airlanding Bde HQ and reserve.
 14. Hartenstein Hotel, 1st Airborne Div HQ and reserve.
 15. 4th Parachute Bde HQ.
 16. Reinforcement by 1st Polish Bde on night of 22/23 Sept and by 1st Bn, Dorsetshire Regt on night of 24/25 Sept.
 17. Withdrawal, 24/25 Sept.
- A. 'Worowski' Training Bn of the 'Hermann Goering' Div.
 B. SS KG Eberwein.
 C. SS NCO School 'Arnheim'.
 D. KG Bruhns.
 E. SS KG Krafft.
 F. SS KG Spindler.
 G. SS KG Moeller.
 H. SS KG Von Allworden.
 I. SS KG Harder.
 J. Breakthrough 25 September 1944.

Holandská mise 2008

Background po stopách operace Market Garden

Holandská mise 2008

Sobota 17. května 2008

Ráno se v 7.00 shromažďujeme u vozů, nezbytné fotografování a v závěru rovněž nezbytné zjišťování, co že se to zase zapomnělo. Letos jsme na řadě Borek a já – Věra z okna zuřivě mává, doma zůstal stan, karimatky a spacáky... takové ty nepodstatné drobnosti...

Letmým pohledem zjišťujeme, že skupina Background má letos skutečně silné obsazení i vybavení – Rambouskovic lahvově zelená Škoda Octavia s řidičem nadupaným po vynucené zdravotní dovolené a Vaškova černě velitelská, též Škoda Octavia, ale o chlup novější a silnější a též s velmi vitálním řidičem. Zbývající členové mise obsazují volná místa ve vozech: Borek, Pula, Jaromír a já. Oba vozy jsou vybaveny zbrusu novými GPS s barevnými display, ovšem, jak jsme zjistili později, ani jeden z řidičů nemá ve výbavě autoatlas. A mapa je holt mapa a bez mapy je člověk i auto mimo prostor a mimo realie a je vlastně jen pasivní hříčkou v rukou syntetického ženského hlasu, kterým se prezentuje jinak úžasná navigační DžíPíeS. Dali jsme jí prosté ruské jméno: Nataša.

Vyrážíme v 7.15 - 20, v polabské nížině je poměrně hustá mlha, viditelnost se zlepšuje jen ve vyšších polohách při přejezdu Českého středohoří a později i Krušných hor. Přejít do Německa ve směru na Drážďany je už bez celníků a celnic. Na staré silnici v Petrovích se ještě nedávno čekalo, teď ale po dálnici E55 (D8) jedeme bez kontrol (jó, Evropa a Shengen je tady) - tenhle přechod sice na mapě nemá jméno, ale budou to nejspíš taky **Petrovice**. Nicméně rychlost je tady, na německé straně bývalého přechodu,

stále omezena na pouhých 20km/hod. Předpisy dodržujeme, koluje totiž plno zpráv o častých prohlídkách a kontrolách českých vozů německou policií, kteréžto zásahy přesahují svou buzerací až do šikany. Dáváme si tedy pozor a jedeme opatrně. Pokud nějaké kontroly číhají, nás naštěstí míjejí.

Dojmů z průjezdu Německem moc není, chybí nám ono zmiňované prostorové začlenění, které v širších souvislostech nabídne pouze mapa v pořádném autoatlase, který má každý pořádný šofér u sebe.... Zato nám stále obě „Nataši“ z GPS hlásí do jakého pruhu se máme zařadit, že jedeme moc rychle a „pokračujte 50km stále rovně“. A tak jen letmo zahlédneme bývalé budovy celnic se zbytky monitorovacího zařízení, které kdysi oddělovaly východní blok od západního, tady končila NDR a začínala SRN (v komunistické terminologii NSR). Vybavuji si i po nebi plující balón a stále hustší a hustší lesy sloupů větrných elektráren. Je jich tu opravdu požehnaně¹.

Postupně se zatahuje a náhle je obloha nízká, barvu má nebezpečně olověnou a prší.

Vjíždíme do Holandska, síť dálnic je i tady nadále perfektní, sice nevíme, jaká byla a kudy přesně vedla naše trasa, co všechno zajímavého jsme míjeli a nenávratně pominuli neb vše je v rukou „Nataši“ a ta sděluje jen motoristické údaje. Ale zase jsme se vyhnuli dálniční zácpě, před tou nás GPS ochránila a pronavigovala nás šikovnou objížďkou a také se díky digitálním informacím dovídáme o dosažení aktuální nadmořské výšky

Na této stránce:

Sobota 17. 5. 2008

> Odjezd

> Cesta Německem a Holandskem

> Nataša versus mapa

Před odjezdem

S Natašou deštivým Německem

Kdesi na trase

Camp de Pier

Poznámky

¹ Jedná se o větrné elektrárny GROWIAN o výkonu do 2 až 3 MW. Na evropském výkonu ve výrobě "větrné energie" drží největší podíl právě Německo s instalovanými 18 428 MW (my máme cca 12 MW).

Holandská mise 2008

v rádech jednotlivých metrů a to nejen v plusových (to je normální) ale i v minusových hodnotách (to je normální zase tady, v Holandsku)..

Na silničních ukazatelích se začínají postupně objevovat jména měst, která známe z válečné historie operace Market Garden – Arnhem, Oosterbeek, Nijmegen, Veghel a nakonec i Uden. Tady, jen pár kilometrů od sjezdu z dálnice, je kemp **De Pier Recreatie**². Kemp je zvláštní, vedle očekávaných míst pro stany vidíme i chatky rodinného charakteru, zřejmě stále nebo alespoň dlouhodobě obývané zbohatými důchodci. Ti pak sedí za okny a oddávají se národnímu sportu, který jsme u Holanďanů staršího věku vyzorovali už i na minulých akcích.

Sedí a čumí.

Sedí nehnutě, možná dny, možná roky a pozorují cvrkot. Zvláštní země.

Všude je tu sice mokro, ale stany stavíme bez deště, neprší a to je bezva. Vztyčujeme letos nově i velitelský wigwam – zahradní přístřešek, umožňující suché večerní posezení, déšť neděšť. Zajišťujeme vodu, elektriku, vaří se káva, ořezávají doutníky, dojíždají se svačiny a vůkol se šíří ta pravá atmosféra vojenské akce Backgroundu.

Konečně jsme na místě, rekapitulujeme dnešní den a upřesňujeme zítřejší cíle.

Je zima.

V noci ve stanech pak nekřesťanská.

Pouhé tři stupně Celsiovy nad nulou.

Neděle 18. května 2008

Ráno se budíme v 7.00. No budíme, většina z nás klepe kosu už od jitrních hodin a Jaromír prohlašuje, že toto je jeho poslední stanování v životě, vyjma eventuálního zájezdu do Tichomoří.

Snídáme americká a britská vejce a pak se „Natašou“ necháme vést do **Eindhovenu**³, prvnímu cíli letošní mise.

Počasí je vcelku příjemné, poloslušné. Hlavně ale bezdeštivé.

Nutno předem říci, že se GPSky tady ukázaly jako neocenitelný průvodce. Známe-li adresu, nebo alespoň název ulice a nejsme při tom zcela slepí, pak nás bezchybně dovedou ke každému cíli.

A tak tady v Eindhovenu nejprve parkujeme u památníku **101. Airborne Division** (Memorial). Kytice u pomníků jsou ovadlé, leží tu už zřejmě nějaký týden či měsíc, tento

Na této stránce:
Sobota 17.5.2008

> Camp De Pier

> Zima

Neděle 18.5.2008

> Snídaně britských a amerických vajec

> Eindhoven

> 101. Airborne Division Memorial

Americká a britská vejce

101. Airborne Division Memorial

Poznámky

² http://www.depier.nl/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1

³ **Eindhoven** - nizozemské město v provincii Severní Brabantsko na jihu země. K 1.1. 2007 zde žilo 210 860 obyvatel, z toho více než čtvrtina cizinců (zejména Turků a Maročanů). První písemné zmínky z r. 1232, 1544 shořelo při požáru 75% domů. Průmyslová revoluce 19. století přinesla růst dopravy, stavěly se kanály, silnice a železnice. Průmysl především tabák a textil. Přelomem v rozvoji města je vznik gigantu Philips, který byl původně založen v Eindhovenu jako malá žárovková společnost roku 1891.

V době operace Market Garden to bylo první velké město na „Pekelné dálnici“. První, kterého dosáhl Horrocksův XXX. sbor a zároveň jižní ohnisko pomyslné elipsy, která ohraničovala oblast nasazení 101. výsadkové divize. Během operace a i po jejím ukončení se již nedostal zpátky do německých rukou a tak je Eindhoven největší město, které kdy bylo osvobozeno výsadkáři. Rozsáhlé vzdušné útoky v průběhu 2. světové války a německé bombardování během operace zničilo velké části města. Rekonstrukce, která po osvobození následovala, byla prý prováděna s malým ohledem na historické dědictví. Město je domovem slavného fotbalového klubu PSV Eindhoven, který hraje svá domácí utkání na Philips Stadionu.

Holandská mise 2008

jev tu postupně uvidíme ještě vícekrát. Koneckonců 60. výročí operace Market Garden bylo na podzim a teď je květen, obecně lze ale říci, že místní obyvatelé projevují úctu spojeneckým vojákům a váží si jejich obětí, byť jim neúspěšný výsledek celé operace přinesl na konci roku 1944 a v průběhu ledna až května 1945, poměrně značné utrpení, restrikce a ponížení ze strany německé moci.

V Eindhovenu navštívíme také **General Cemetery Eindhoven Woensel**⁴, hřbitov britských vojáků, jsou tu i hroby vojáků z ostatních zemí Commonwealthu - Novozélandčané, Kanadčané, Australané a Jihoafričané, ale také Poláci a Holanďané. S pocitem smutné hrdosti objevujeme dokonce tři československé náhrobky ve tvaru jakési pomyslné pavězy s českým lvem v záhlaví. Tři českoslovenští letci, podle data sestřelu zřejmě z jedné posádky. Vypadá to na Wellington, typuje Jaromír. Pohřbené Čechoslováky nezmiňují žádné internetové portály, dokonce je na jednom z nich u obrázku právě těchto tří pavézovitých náhrobků uvedeno, že se jedná o Holanďany - a to je prosím, holandský server!⁵ Až když jsme dodatečně, po návratu, prozkoumali stránky Vojenského ústředního archivu (databázi padlých ve II. světové válce), získali jsme tyto perfektní údaje, které přesně korespondují s tím, co jsme na místě nafotili:

Oldřich Havlík, rotný. Nar. 25. 10. 1916 v Petřvald, okres Příbor; padl 14. 04. 1942 Velká Británie, Boshove; místo pohřbení: Woensel Eindhoven, JJ-48; jednotka: 1. 4. 3. - 311. peruť

Poznámka: zahynul po sestřelu, **Wellington Z1098 (KX-U)**

Josef Taláb, rotmistr. Nar. 16. 7. 1909 Hrušky, okres Hodonín; padl 15. 04. 1942 Boshove; místo pohřbení: Woensel, JJ 49; Jednotka: 1. 4. 3. - 311. peruť

Poznámka: sestřelen během operačního letu, **Wellington Z1098 (KX-U)**

Pavel Varjan, rotný. Nar. 22. 6. 1911 Komloša, okres Bardejov; padl 15. 04. 1942 Boshove; místo pohřbení: Eindhoven, Woensel, JJ 50; Jednotka: 1. 4. 3. - 311. peruť

Poznámka: zahynul po sestřelu během návratu z operačního letu, **Wellington Z1098 (KX-U)**

Takže, hoši, měli jste návštěvu z rodné země. Návštěvu, která s hlubokou úctou postála u náhrobků s česko-slovenskými jmény. Budiž vám tato holandská země lehká.

Pokračujeme k Sonu, přesněji k **Son en Breugel**⁶. Tady se Němcům podařilo 17. 9. 1944 zničit most přes Wilhelminin kanál a způsobit tak Spojencům

Poznámky

⁴ **Hřbitov** - leží ve čtvrti Baffinlaan v severní části Eindhovenu v předměstí Woensel. Téměř čtyři pětiny pohřbených mužů byli příslušníci letectva a přišli o život během bojů v této části Holandska nebo při návratu z bojových letů nad Německem v letech 1941 a 1944. Příslušníci pozemních sil, kteří jsou zde pochováni, zemřeli mezi zářím 1944 a květnem 1945. Je zde téměř 700 válečných obětí.

⁵ http://bujold.co.uk/html/eindhoven__son_6.html

⁶ **Son en Breugel** - je město v jižním Nizozemsku nedaleko Eindhovenu. Počet obyvatel v roce 2005 činil 15 204, rozloha 26,67 km² (z toho 0,28 km² voda). Jde vlastně o dvojměstí - „Son“ a „Breugel“. Hranici mezi nimi tvoří řeka Dommel, kolmo k ní protéká Sonem Wilhelminin kanál. Severovýchodně za Sónským lesem byly seskokové zóny „C“ a „B“ 502.PIR 82.AD a přistávací zóna „W“ pro HQ 1. výsadkové armády.

Na této stránce:

Neděle 18. 5. 2008

- > Válečný hřbitov v Eindhovenu
- > Českoslovenští letci
- > Son en Breugel

Eidhovenský památník

Central Cemetery Eindhoven Woensel

Hroby československých letců

Filmový štáb v akci

Holandská mise 2008

hned po zahájení operace nemalé problémy.

Postupně se zastavujeme u **Airborne Memorial**, je to stylizovaná socha parašutisty u jezírka s fontánou, po delším hledání nacházíme **Screaming Eagles Monument** - je u jakési naturfarmy, která vypadá jako Orwellova Farma zvířat a zároveň těsně za budovou sanatoria (sanatorium tu stálo už v roce 1944, snad je to táž budova, i když se jeví novější), a nakonec přijíždíme i k současnému mostu přes Wilhelminin kanál v Sonu. Most je nový, se čtyřmi hydraulickými zvedáky. Ten původní byl Němci vyhozen do vzduchu, výsadkáři ho rychle nahradili provizorní lávkou a plnohodnotné přemostění dokončili 19. září 1944 v 6.00 ráno britští ženisté otevřením Bailey Bridge. U jižního předmostí je dnes malý památník **Bridgehead Memorial**⁹, který připomíná celou tuto událost. Jde o desku uprostřed květinového záhonu, za níž se tyčí Kristus na kříži opatřený nahoře půlkruhovou plexisklovou stříškou. Rozhlížíme se kolem a snažíme si představit, kde stála německá děla, která zasypávala Sonský les přízemní palbou do té doby, dokud je **Donald Burget** a jeho kamarádi čelním útokem neumlčeli. Podle fotky v knize "Cesta do Arnhemu"¹⁰ by to mohlo

být právě tady, čtvrtá osmaosmdesátka byla nejspíš usazena u domu jihozápadně od kříže.

Ze Sonu zamíříme k Bestu a zastavujeme v Sonském lese u **Museum Wings of Liberation**.¹¹ V lesním příšeří nejprve lehce pojíme a pak se nám podaří, aniž by to byl úmysl, jakýmsi bočním vchodem zdarma proniknout do areálu musea. Jsou to zřejmě bývalá kasárna, odpovídá tomu charakter budov i komunikací, je to řada zvenčí nevábnych nevyšokých objektů s vysokými vraty. Prostě takový velký autopark. Před jednotlivými budovami je vystavena vojenská technika a to i novějšího data a uvnitř pak vlastní expozice. Holandský odboj, americké jednotky, XXX. sbor, boje v Normandii, operace Market Garden, pád Berlína i – nastojte – poměrně velká expozice pojednávající o podílu Sovětského svazu na vítězství Spojenců ve II. světové válce.

Stále ještě v Sonském lese, ale už vlastně v Bestu, musíme vidět **Joe Mann Monument**, památníček s fotografií vojína Joe Manna. Stojí poblíž silničního mostu, tam, kde voják zahynul hrdinskou smrtí.¹²

A ještě zbývá **Joe Mann Memorial**. Tento památník byl odhalen jeho

Na této stránce:

Neděle 18. 5. 2008

- > Památníky v Sonu
- > Sonský les
- > Museum Wings of Liberation
- > Joe Mann a jeho příběh

Stylizovaný parašutista u jezírka s fontánou

Nový most v Sonu

Poznámky

⁹ **Bridgehead Memorial** - "Bridgehead" = "předmostí", čili jde o památník bojům o toto klíčové místo.

¹⁰ Donald R. Burget, **Cesta do Arnhemu**, Jota 2000 – druhý díl sugestivní autobiografické tetralogie tehdy osmnáctiletého příslušníka 506. pluku 101. AD

¹¹ **Muzeum park** - leží v oblasti, kde byly v rámci operace "Market Garden" vysazeny jednotky 101. AD. Ve formě dioramat jsou zde typické scény, v nichž původní vozidla, oblečení, zbraně a zařízení připomínají dny druhé světové války. Dvě audiovizuální prezentace ilustrují operace "Market Garden" a "Osvobození Nizozemska." Prohlídka vyžaduje nejméně 2 až 3 hodiny. Budoucnost tohoto pozoruhodného muzea je v současné době nejistá kvůli úmrtí majitele.

¹² **Joe E. Mann** - voják první třídy, byl vysazen 17. září 1944 na seskokovou zónu B mezi Son a St. Oedenrode. Patřil k H rotě 502.PIR 101.AD. Rota H měla zabezpečit most přes Wilhelminin kanál v Bestu. Přestože tento most nebyl na přímé trase na sever, velitel 101. výsadkové divize, generál Maxwell D. Taylor jej považoval za důležitou alternativu k mostu v Sonu. Během bojů byl Joe Mann v přestřelkách s Němci v pondělí 18. září dvakrát raněn do rukou. 19.9. probíhaly boje v těsné blízkosti mostu. Joe Mann se s dalšími šesti muži kryl v zákopu. Prostřílené ruce měl ovázané a fixované k tělu. Když do okopu vletěl ruční granát, zakřičel, ale nikdo ho neslyšel. Proto na něj nahléhl svými zády, zachytil výbuch a se slovy „Mám záda v hajzlu“ zemřel. Životy ostatních, kteří utrpěli jen drobná poranění od střepin, však zachránil. In memoriám byl vyznamenán „Kongresovou medailí cti“. Pamětní kámen s jeho fotografií je v lese na Boslaan Zuid, v bezprostřední blízkosti mostu, kde zahynul (okop byl někde v místech, kde je dnes násep dálnice). Tento památník byl odhalen v roce 1984 Joeovou sestrou.

Holandská mise 2008

rodiči 17. 9. 1956. Jde o konstrukci se stylizovaným pelikánem, symbolem obětování (pelikán je schopen krmít v době nouze a hladu své děti vlastní krví). Projedeme zpátky částí sonského lesa a dostáváme se na lesní parkoviště poblíž hledaného areálu. Místo samo je dnes výletním východištěm i cílem turistických a cyklistických tras, je tu zahradní restaurace (Joe Mann Restaurant), dětské prolézačky, malý amfiteátr a stánky se zbožím spíše duchovního charakteru (no, občas je to kýč, ale přece jen - není to vyložený šunt). Je neděle a tak je tu plno aut, plno kol, plno psů a plno lidí.

Nabíráme směr **St. Oedenrode**. Parkování s GPS je radost, daří se to skoro na poprvé. Uličkami pak přicházíme k místnímu náměstí. Je tu nějaká pouť, kolotoče, pódium s nějakými srandisty a také čůrací záchodky v modré barvě. Je to jednoduché, člověk (chláp) se k nim prostě postaví a čůrá. Čelem k modernímu bakelitu a zády do ulice, ke kolemjdoucím.

Před náměstím je ale na budově pošty pamětní deska **Memorial Plate B Company 502nd**.¹³ Připomínka jedenácti padlých výsadkářů roty B, 502. pluku 101. výsadkové divi-

ze.¹⁴ Desku jim, podle zápisu, věnují jejich kamarádi z roty, holandští výsadkáři a město St. Oedenrode. V zářijových dnech roku 1944 se tady, okolo Wilhelmina kanálu a bestského mostu, postupně rozhořely těžké boje, trvající několik dní a do kterých se postupně zapojil skoro celý 502. pluk.

Následuje **Eerde**. Vedle starého větrného mlýna bez lopatek stojí **501 Geronimo Monument**. Výsadkoví pěšáci 501. pluku Křičících orlů měli ve znaku stylizovanou hlavu Indiána a já musel hochy poučit o tom, kdo vlastně byl **Geronimo**. A že jsem to věděl dobře, potvrzovalo souhlasné mručení rudého bratra zpoza Velké louže - Pully¹⁵.

Popojedeme a za chvíli jsme ve **Veghelu**. Tady bojovali také hoši z 501. pluku a podařilo se jim tu bleskurychle obsadit všechny 4 přechody přes řeku Aa a Wilhelmův kanál (3 mosty a jeden přechod). Dnes tu nacházíme velmi zajímavý pomník - **101st A/B Div Monument**. Obrovský balvan s klokanem¹⁶, věnováno vděčnými obyvateli tohoto kraje, Severního Brabantu. V betonu pod nohama je doslova utopená malá deska s nápisem. Je asi tak 3cm pod úrovní, takže na ní stojí voda s plovoucími lístky

Na této stránce:

Neděle 18. 5. 2008

- > Joe Mann Memorial
- > St. Oedenrode a čůrací boudičky
- > Náčelník Geronimo
- > Veghelský klokan

Památník 501. pluku s hlavou náčelníka Geronima

Kangaroo –klokan pomník ve Veghelu

Poznámky

¹³ **Názvy památníků** - jsou uvedeny přesně tak, jak je najdete na stránkách "Monumenten waypoints" na linku http://www.rememberseptember44.com/files/RS44_waypoints_index.xls (formát Excel s hlavičkami: "Main area", "City", "Type", "Name" a "Description".)

¹⁴ **Téměř vše o amerických výsadkových jednotkách** za 2. světové války najdete na ČESKÝCH stránkách české asociace sdružující vážné fandy o totéž téma, jako je tomu v Backgroundu, ovšem s perfektní výstrojí a výzbrojí. Je to "U.S PARATROPS ASSOCIATION", k vidění na linku: <http://us-paratroops.valka.cz/aboutme.htm>

¹⁵ **Geronimo** - Apačský náčelník a šaman, indiánským jménem Goyathlay nebo Gokhlayeh, „Ten, který zívá“, zkráceně Zíval. Narozen mezi léty 1820-25 na pomezí Arizony a Nového Mexika bedonkohejským rodičům, bojovníku Taklishimovi a ženě, kterou známe jen pod španělským jménem Juana. Taklishim zemřel v době, kdy byl Goyathlay ještě malý chlapec. Jeho žena Juana se pak už nikdy nevdala. První Geronimovou ženou byla Alopé, po její tragické smrti měl ještě nejméně osm manželek. Ačkoliv se Goyathlay účastnil všech významných bitev Čirikavů, známějším se stal až v 70. letech 19. století a úplně se proslavil až v letech 1885-86, kdy s hrstkou bojovníků unikl několika tisícům amerických a mexických vojáků. Náčelník zemřel 17. února 1909 na zápal plic. Způsobil si ho sám, neboť značně opilý spadl z koně do ledové vody a nastydl. Jeho jméno, spolu se jménem náčelníka Sitting Bulla, je dodnes legendou a symbolem tragického boje indiánského lidu za svobodu a nezávislost.

¹⁶ **Památník 101. výsadkové divize, Veghel** - klokan - Kangaroo byl volacím znakem této divize. Mimochodem: Na našich fotkách jsme zachytili zajímavost, o níž jsme v tu chvíli nevěděli: Za pomníkem stojí dům zvaný Klondike, kde měl velitelství plk. Howard R. Johnson. Byl jedním z legendárních bojových velitelů americké armády ve 2. světové válce. Smrtelně zraněn 8. 10. 44 záp. od Drielu, pochován byl poblíž Nijmegen, později převezen na Arlingtonský národní hřbitov ve Washingtonu D. C.

Holandská mise 2008

z okolních smutečních vrb. Odhrneme je, vyfotíme, ale bohužel jsme neměli polarizační filtr. Hladina se leskne a snímek nám umožňuje přečíst pouze torzo nápisu: „*Pod tímto kamenem...*“.

Heeswijk - Dinther. Na kraji tohoto sloučeného dvojměstečka je malá kaple, **Liberation Chapel**. Nevelká stavba z cihel, na ní velmi stylizovaný orl a nápis U. S. A. Airb. LIBERATION MEMORIAL. Uvnitř Panna Maria s Ježíškem a před ní ve skleněném jehlanu stojící výsadcář se znakem 101. divize na podstavci. Památník je připomínkou vítězství, kterého v této oblasti dosáhli Křičící orli nad nepřátelskými silami, tady všude se velmi těžce bojovalo o Pekelnou dálnici a američtí výsadcáři své úkoly plnili rychle a spolehlivě, s obdivuhodnou zarputilostí a rozhodně se ctí.

Vedle je mramorová deska se jmény 29 padlých civilních obětí. Dva padli v roce 1940, bylo jim 15 a 20 let. Jeden dvacetiletý z roku 1943 a ostatní v roce 1944. Nejstaršímu z nich bylo 68 let, ale je tu také osm dětí ve věku od jednoho do devíti let.

U malé vrbové aleje doplňuje scénu zelená dřevěná lavička s Křičícím

orlem 101. Airborne.

Pro úplnost je třeba zmínit, že na tomto místě málem bídně zahynuli bří Filáčkové. Oba vstoupili do místních psích hoven (v tomto případě termín "hoven" naznamená holandsky "přístav") a řidiči odmítali takto zhanobené vojáky naložit. Museli proto projít desinfekční a protiradiační kúrou a stejně pak ještě dlouho smrděli.

Chtěli bychom touto cestou poděkovat všem, kteří bry Filáčky neopustili, zachránili je a dokonce s nimi i občas mluvili.

Přijíždíme do **Den Dungen**. Na náměstí tu proti nebi na kovovém sloupci letí „Tichá křídla“, **Silent Wings Memorial**.¹⁷ Tento zvláštní památník je poctou všem pilotům kluzáků, kteří padli při plnění úkolů v rámci operace Market Garden.

A na závěr dne si necháváme "**honfléřiček**"¹⁸. Z Den Dungen jedeme po silnici N617 a po levici těsně mineme městečko **Vught**, kde měl v roce 1944 svůj hlavní stan německý generál Kurt Student, velitel 1. parašutistické armády. Míříme do **Hertogenbosch**, cílem je katolická **katedrála sv. Jana**.¹⁹ Zdejší prostředí i práce na výzdobě ovlivnily **Hieronima Bosche**

Poznámky

¹⁷ Památník "Silent Wings" - odhalen byl v r. 1994. Autor: Jos Korsten. Jeho tvar je symbolem trojúhelníku Den Dungen - Vught - Den Bosch. Během operace "Market Garden" byla tato oblast s kódovým jménem Ellis cílem pro všechny výsadcové letouny. O významu jeho designu řekl Jos Korsten: „Do roku 1994 nebyl nikde v Nizozemsku památník zmiňující úlohu kluzáků při osvobození Nizozemska. Pomník připomíná obyvatelům Den Dungen více než 2000 kluzáků (tichých křídel). Je poctou těm, kteří se podíleli na jejich nasazení: pilotům, přepravovaným vojákům i pozemnímu personálu.“

¹⁸ V roce 1998 skupina Background cestou od Calais a Le Havre přejela Normandský most nad ústím Seiny a zastavila v přístavním městečku Honfleur. Město racků, obchodu, malířů, město vonící mořem a cidrem. Ačkoliv to byl punkt postrádající jakékoliv náznaky vojenské historie, všechny nadchl. Od té doby se pro nás stal pojem "Honfléřiček" okřídleným rčením pro nevojenská, avšak krásná a uchvacující místa, která se vloudí do programu našich cest a okoralé, vojácké duše jihnou..

¹⁹ **St John's Cathedral** - (Sint-Janskathedraal in Dutch) je vrchol gotické architektury v Brabantsku. Má rozsáhlý a bohatě vyzdobený interiér a slouží jako katedrála biskupství. Katedrála má celkovou délku 115 a šířku 62 metrů. Její věže jsou 73 metrů vysoké. Na její výzdobě se podílel Hieronymus Bosch. V roce 1985 získala čestný titul Bazilika od papeže Jana Pavla II..

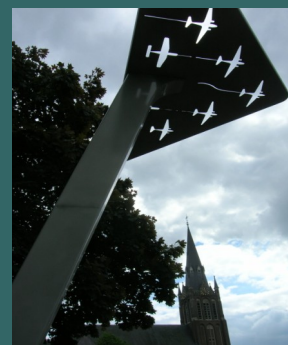
Na této stránce:

Neděle 18. 5. 2008

- > Liberation Chapel
- > Ohrožení bří Filáčků
- > Tichá křídla
- > „Honfléřiček“

Liberation Chapel
v Heeswijk—Dinther

Tichá křídla
v Den Dungen

Větrná křídla
kdekoli v Holandsku

Katedrála sv. Jana
v Hertogenboschi

Holandská mise 2008

v jeho rané tvorbě²⁰. Katedrála je nádherná, vznosná, plná velebné zbožnosti. Z nejvyššího bodu chrámové lodě na nás hledí vševědoucí Boží oko a nesmí se tu fotit. A bijeli celá či půle, rozléhá se po celém Hertenboschi ke všem zbožným i bezbožným duším libá zvonkohra. Pula marně shání trávu na kouření, starší hoši v mužstvu by chtěli moc pohulit, pro dnešek si ale budou muset nechat zajít chuť.

Vracíme se domů holandskou rovinou, dálnice jsou vzorné, hladké a rychlé. Holandsko je úpravná země. Architektura domů se nese v jednom stylu, vše barevně ladí do hnědobílých odstínů, základem staveb jsou okrově hnědé pálené cihly nestandardních rozměrů. Města i městečka jsou od pohledu pořádkumilovná, fascinuje nás zas a znovu bezpečnost na silnicích. Všechny přechody pro chodce jsou vyvýšené, perfektně funguje preventivní systém retardérů a zpomalovacích ostrůvků, semaforey jsou téměř na všech křižovatkách, dokonce i mimo obydlené oblasti, objeví se nečekaně v lese, v polích při nájezdu na

hodně frekventovanou silnici. Samotné vozovky mají všude z každé strany výrazně oddělené pásy pro cyklisty, kteří spolu s chodci mají na holandských silnicích absolutní přednost. Jejich stroje zdálky připomínají předválečná cestovní kola. Ale opravdu jen zdálky. Při bližším pohledu vidíme pokročilé konstrukce s převodovkou v zadním náboji, pohodlné a přizpůsobené zdejšími podmínkám. Jezdí s klidem a vesele ve dvojicích, trojicích a ani neotočí hlavou, ani náznak snahy, že by si sjeli ke kraji a přitom vidí, že proti nim jede auto a slyší, že za nimi jede auto. Ať si řidiči poradí, my tady jedeme a jsme nedotknutelní. A řidiči si poradí, dokonce i tehdy, když jsou těmi řidiči neukáznění Čecháčkové. Přizpůsobujeme se naprosto samozřejmě a bez napnelismů. Krásná země.

V kempu povečeříme knedlo, vepřo, zelo, otevřeme lahve s něčím ostřejším, doplníme plechovkovým pivem a hodnotíme den. Ujasníme si cíle zítřejšího dne a v zimě zimoucí, která už je se západem slunce zase tady, hrajeme – co jiného než „Mimo mísu“.

V noci pak klepeme kosu.

Pondělí 19. května 2008

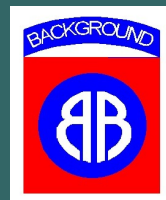
Vstáváme do slunečného, leč studeného rána. Studená byla i noc, i když někteří odolnější se kasají, že to nebylo tak hrozné.

Dnes je na programu oblast, kde operovala 82. výsadková divize a začínáme v městečku (nebo vesnici?) **Grave**. Je tu stále původní most, tehdy obsazený rotou poručíka Johna Thompsona.²¹

Poznámky

²⁰ Hieronymus Bosch van Aken – * asi 1450 St. Hertogenbosch, + 1516 tamtéž. Pocházel z malířské rodiny. Jeho obrazy působí velmi bizarním dojmem a drží se představy "převráceného světa", kde "se fantazie co nejvíce odchyluje od reality a zabíhá úmyslně do nedovolených mezí". Přesvědčen o zkaženosti světa, maloval symbolické obrazy lidských neřestí, pošetilostí a bláznovství. Hrůzná monstra, jimiž zaplňoval své malby, jsou zosobněním zlých hnutí v člověku; symbolizují hněv, smyslnost a marnost veškerého lidského počínání. Svými zrůdami předčil Bosch monstra starověku i středověku. Pracoval metodou a la prima, což je metoda olejomalby, při níž je celý obraz dokončen během jediné pracovní fáze. Boschovy práce ovlivnily mnoho dalších výtvarných umělců, - Pieter Bruegel st., F. Goya, Pieter Huys, Dalí a Ernst. K jeho odkazu přihlásili také surrealisté.

²¹ **Most u Grave** - přes řeku Maasu byl v roce 1944 se svými devíti oblouky a 400 metry nejdelším mostem v Evropě. Brilantní útok na něj provedla rota E 2. praporu 504. PIR 82. AD, jehož příslušníci byli všichni veteráni ze Sicílie a Anzia. Rota přistála hned vedle mostu a zbývající části praporu musely vést útok ze zóny "O" u Overasseltu, vzdálené několik mil na východ. Seskok přímo na cíl (tzv. „coup de main“) byl záměrem gen. Gavina. Má za následek dopady mužů na domy, kostely, silnice a příkopy, kam jen to je jde, efektem je, i přes možné vyšší ztráty, moment absolutního překvapení a většinou přinese vysokou odměnu (vzpomeňme úspěšného dobytí Pegasus Bridge v normadském Ranville, v den D). Most v Grave byl dobyt hodinu po zahájení výsadku. Thompsonova rota byla později obtěžována palbou z Grave. Jeho posádku vytlačili a město dobyli ve 20:00 hod.

Na této stránce:

Neděle 18. 5. 2008

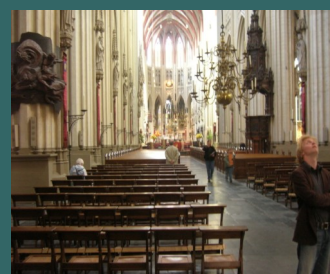
> Hieronymus Bosch

> Jak se jezdí v Holandsku

> Mimo mísu

Pondělí 19. 5. 2008

> Grave

V katedrále sv. Jana

Nahnědlé Holandsko

Holandská mise 2008

Na této stránce:

Pondělí 19. 5. 2008

- > Bunkry u Maasy
- > Rezavějící padáky
- > Huemenská absence
- > Mook
- > Ztráta spojení

Most se tyčí nad řekou Maas, je poměrně dlouhý, s charakteristickou krajkou železných mostních oblouků. U jižního nájezdu je po levé straně malý památník s padáčkem z nerez. Seskupujeme se u něj, čteme si text na desce a zdvihneme-li hlavy, je možné pokochat se panoramatickou scénérií nejen na vlastní most, ale i na široké, rovné údolí Maasy. Pasou se tu koně i krávy, louky jsou žírné a řeka od pohledu líná. Jsou odtud vidět i nedaleké bunkry, o kterých máme informace už z odborné literatury²². Je to tady pro nás vlastně první dotyk s místní říční krajinou, tak typickou pro tuto oblast operace Market Garden a tak fotíme, seč digitály stačí.

Přejíždíme most a ocitáme se v Overasseltu, probijeme se vesnicí a po levé straně silnice se objevují zelené pastviny. Je to výsadková zóna O, pro 504. pluk 82. výsadkové divize. Poněkud rezivějící železné skulptury padáků trčící ze země jsou zpovzdálí působivé, zblízka však dosti ošuntělé. Na kamenné podsadě je pamětní deska. Z této zóny se rozcházelí výsadkáři do tří směrů – na západ k mostu v Grave, na východ k mostu v Huemen a na sever zajistit přístupy mezi Grave a Nijmegenem. My odtud míříme na východ, ale bohužel silnice vesnici Huemen objíždí a tak neuvidíme důležité místo, kde stál další úspěšně obsazený most přes kanál Maasa – Vaal. (Jeho důležitost spočívala v tom, že další tři mosty přes kanál, které jsou od Huemen severně, Němci vyhodili do povětří a tady v Huemen zbyl Spojencům jediný volný průjezd na cestě k Nijmegenu). Už dopředu konstatuji, že i přes mé lehce i těžce nadhazované žádosti i celkovou argumentační působivost, nepodařilo se přesvědčit nikoho z Backgroundu, abychom toto místo letos navštívili. Škoda.

Překračujeme Maasu po novém dálničním mostě a „Nataša“ nás neomylně vede do Mooku.

Tady se Jaromírovi daří mistrovský kousek a pomocí místního domorodce nás navede na pravý břeh kanálu Vaal-Maasa, odkud máme perfektní pohled na místní železniční most. Patřil do série 6 mostů na zmíněném kanálu, které měla obsazovat 82. AD. Tento byl Němci likvidován hned 17. září 1944 a po válce obnoven na původních pilířích. A tak jediným mostem, který Spojencům umožňoval volný průjezd na Nijmegen, zůstal **námi nenavštívený huemenský most**

V samotném **Mooku** je malý britský hřbitov, jsou tu vedle vojáků britského společenství i polští vojáci. Projdeme si nenápadný hřbitůvek pak už zase pokračujeme dále groesbeeckými lesy, směle lze říci, že i groesbeeckým pohořím. Jsme totiž v oblasti Groesbeeckých výšin. Na GPS se chvílemi objevují údaje o závratných 70ti metrových výškách nad mořem!

Cestou se nám podaří v městečku **Groesbeek** vzájemně se ztratit, a protože v každé správné operaci Market Garden musí selhat spojení,²³ i naše obě auta se míjela, aniž by o sobě věděla a osádky nadávaly do blbců druhým

Most J. Thompsona
in Grave

Železné padáky
v Overasseltu

Britský válečný hřbitov
v Mooku

Poznámky

²² **Bunkry u mostu** - ten severnější stojí v otevřené krajině mezi řekou Maas a budovou zdymadla s nápisem "Van Sasse". To je ta budova na vodním kanálu Raamond, kterou příslušníci 504. PIR často označovali ve svých hlášeníh jako "elektrárnu". Mimochodem, když tenkrát kanál překonávali, bylo v něm vody po prsa a zbraně museli nést nad hlavou. Druhý bunkr je jižněji, přilepený na náspu silnice. Oba byly postaveny v roce 1936 nizozemskou armádou, oba pak v roce 1944 používali Němci při obraně mostu. Na bunkrech měli protiletické "věže". Šlo o dřevěné nástavby (do výše ramen osazené pytlí s pískem) s 20mm PT kanóny. Jejich spodní náměr neumožňoval - naštěstí pro útočníky - zasáhnout pozemní jednotky v sektoru do 100m od věže.

²³ **Spojení** - nám selhalo hned první den, chlapci, kteří zajišťovali vysílačky – nechci bonzovat, ale byl to velitel - přinesli nějaké šunty, které přes všechnu snahu prostě nemakaly. Je zajímavé, že jak v roce 1944, tak ani letos nebyl za toto selhání nikdo souzen, sesazen, degradován a nakonec po zásluze zastřelen...

Holandská mise 2008

osádkám, aniž by se navzájem slyšely. Jen díky chladnokrevnosti velitelů jednotlivých vozů jsme se nakonec sešli u muzea **National Liberation** za Groesbeekem. Vůkol se nalézají a rozkládají líbezná pahorkatina, něco asi jako naše Vrchovina.

Před muzeem je Sherman britských Sherwood Rangers Yeomanry a také 75mm německý protitankový kanón, který byl ukořistěn velšskou gardou. Ve vnitřních prostorách muzea, vedle řady dalších artefaktů, pak obdivně sledujeme bezvadnou plastickou mapu celé oblasti s maličkými kluzáky a letadýlky v přistávacích zónách. Hlas v reproduktoru popisuje průběh operací krok za krokem a na mapě se rozsvěčují příslušná světýlka, to abychom se orientovali co, kde a jak. Jsou tu vystaveny také čluny ze slavného pokoření řeky Waalu vysádkáři majora Juliana Cooka, jedné z nejstatečnějších akcí 2. světové války (bude o ní řeč později). V závěru prohlídky přicházíme do jakési kaple, zvenčí má podobu kupole padáku. Najdeme tu v pamětních knihách jména všech mužů, kteří padli ve spojeneckých jednotkách během západního tažení. V knize RAF najdeme i jména československých letců.... V recepci si pak kupujeme bezva kšiltovky s emblémy 101. a 82. a také cibulky tulipánů vakuově uložené v pikslíčkách pro naše milenky a ženy.

Končíme s prohlídkou, lehce posvačíme a po chvíli logistických dohadů se vracíme zpět do Groesbeeku, „Nataša“ nás sebejistě vede přes město na jih k výsadkové zóně "N"²⁴, bohužel ale nevidí, jak se postupně dostáváme mezi silniční stroje a přímo do středu intenzivních silničních prací, a to vše nám postupně zcela zabrání v další cestě. Nedá se nic dělat, musíme obrátit a hledanou výsadkovou zónu vypustit. Zadáme „Nataše“ souřadnice **The General Gavin Monument** a necháme se vést, vše s GPS je přece jednoduché. Není. Začíná se totiž poněkud zvyrazňovat handicap vozu Rambousek – Filáček – Filáček. Zdá se totiž, že trpí únavou z boje a tzv. zákopovým zrakem. Žádný ze zmíněných osádky nevidí ukazatele, nevidí americkou vlajku jako hrom a osleple mívá Gavinův památník, byť všichni zmiňovaní bystří pátrači mají oči na š'opkách. Osádka druhého vozu Petrželka – Pulkrabek – Kovařík, jmenovitě poslední z nich, má z tohoto nedostatku nelíčenou starost.... nebo radost? Nicméně - nízký památník při chodníku je věnován **Jimu Gavinovi**²⁵, veliteli 82. divize a v té době nejmladšímu generálu americké armády.

Poznámky

²⁴ šlo o výsadkovou zónu **505. PIR + HQ 82. AD** (západně silnice Groesbeek-Milsbeek) a doskokovou zónu Browningova HQ (východně). HQ je označení headquarters, tedy velitelství. V případě generála Frederica „Boy“ Browninga jde o velitelství celé operace Market Garden, tedy o štáb 1. výsadkové armády

(PODROBNĚJŠÍ INFORMACE O STRUKTUŘE SPOJENECKÝCH ARMÁD VIZ PŘÍLOHA)

²⁵ **gen. James Maurice Gavin** - * 22.3.1907 New York, † 23.2.1990 Baltimore. Důstojník US armády známý jako „skákající generál“ (přezdívky "The Jumpin' general", "Jumpin' Jim", "Slim Jim"). Po absolvování Vojenské akademie ve West Pointu, se stal poručíkem u pěchoty. V roce 1941 se stal velitelem 505. výs. pluku u 82. AD gen. majora M. Ridgwaye. Vedl útoky na Sicílii a Salerno v r.1943. Byl povýšen na brigádního generála a seskočil s útočnou vlnou v Den D v Normandii. Jeho skupina obsadila Sainte-Mère-Eglise a hlídala přechody přes řeku na křídle pláže Utah. Poté, co se Ridgway stal velitelem 18. výsadkového sboru, Gavin, už jako generálmajor, se stal velitelem 82. AD během operací v Holandsku. Byl nejmladší generálmajor (37) velící divizi ve 2. světové válce. Po válce se stal náčelníkem štábu 5. armády, náčelníkem štábu Spojeneckých jednotek v jižní Evropě a velitelem 7. armády v Západním Německu. Od r. 1955 generálporučíkem. Jako velitel Armádního výzkumného ústavu byl oponentem obranné politiky prezidenta Eisenhowera, pro její závislost na atomových zbraních. Po odchodu z armády v r. 1958 se stal velvyslancem ve Francii (1961 – 1963) a mj. prominentním kritikem války ve Vietnamu.

Na této stránce:

Pondělí 19. 5. 2008

- > National Museum v Groesbeeku
- > Slepí vojáci
- > Skákající Jim

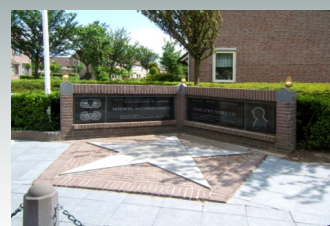
*Větrný mlýn
v Groesbeeku*

*Sherman Sherwood
Rangers Yeomary
a bří Filáčkové*

*Z expozice muzea
National Liberte
v Groesbeeku*

*Památník skákajícího
generála Jima Gavina*

Holandská mise 2008

Na této stránce:

Pondělí 19. 5. 2008

- > Groesbeekem křížem kráží
- > Kanadský hřbitov
- > Operace Veritable
- > Ďáblův pahorek

Při několikátém průjezdu Groesbeekem míjíme budovu s řadami pamětních desek. Víme z materiálů, že je zde památník kapitána **Anthonyho Stefaniche**, velitele roty C, 505. pluku 82. výsadkové divize. Byl to boxerský šampion v těžké váze, velmi oblíbený a známý. Padl při obraně přistávacích zón v Groesbeekých výšinách, v nepřehledných bojích s útočícími německými jednotkami z oblasti Reichwaldu a hraničního města Wyleru.

Přejíždíme opět Groesbeek, tentokrát směrem východním a za městem nacházíme **Canadian War Cemetery**. Jsou tu pohřbeni hlavně Kanadčané a to nejen ti, kteří padli v průběhu operace Market Garden, ale hlavně vojáci, kteří se na jaře 1945 účastnili operace Veritable. O téhle akci Montgomeryho skupiny armád moc nevíme, musíme to doma napravit. Šlo zřejmě o průlom do Německa z pozic, které zůstali tady v Holandsku po podzimu 1944 v rukou Spojenců. Zmínky a připomínky o téhle operaci na místních pomnících jsou poměrně časté, tak máme doma co studovat. („zřejmě ňáká další Montyho vydařená akce“).²⁶

Od hřbitova pokračujeme k výsadkové a přistávací zóně "T". Památník má tvar stříbrné nábojnice a i tady je zmiňována operace **Veritable**. Toto místo bylo tedy nejen zónou T při operaci Market Garden (místem přistání 508. parapluku 82. AD), ale i nástupištem ofenzivního postupu Montgomeryho armád 8. února 1945 na Weselu a Rýn.

Příjemnou pahorkatinou, po perfektní silnici s barevně odlišenými postranými pruhy pro cyklisty, podjíždíme „**Ďáblův pahorek**“ místo urputných a neustálých obranných bojů. Tady se snažila prorazit do prostorů operace Market Garden německá vojska, jejichž velitelé (maršál Model, genplk. Kurt Student i SS-Gruppenführer Wilhelm Bittrich) správně pochopili, že prvotním úkolem není vypořádat se s výsadkáři v Arnhemu (tato záležitost byla ponechána převážně na SS-Sturmabfuhrerovi Seppu Krafftovi), ale především blokování postupu jednotek od Eindhovenu a Nijmegenu po ose "Pekelné dálnice". Ďáblův pahorek a silnice Wyler - Berg en Dal byly jedním ze strategicky klíčových míst, kde bylo možno prorazit spojeneckou obranu a přerušit trasu postupu, ale díky odvaze a statečnosti příslušníků 82. divize se tato místa Němcům nikdy nepodařilo ovládnout.²⁷ Dojedeme do městečka **Berg en Dal**,

Canadian War Cemetery

Zóna „T“ a připomínka operace Veritable

Poznámky

²⁶ operace "Veritable" - Britům se nelíbila jejich druhotná role v závěrečné fázi postupu na Německo, která vylučovala Montyho plánovaný hlavní úder na severu. 2. února byly schváleny plány navržené SHAEF a časně ráno 8. února 1945 více než 1 000 děl zahájilo dělostřeleckou přípravu, během které na německá postavení v prostoru Crerarovy kanadské 1. armády dopadlo přes 500 000 granátů. Montgomeryho operace VERITABLE začala. Plán počítal, že Crerar zaútočí jihovýchodně od Nijmegenu směrem na oblast Reichswaldu s cílem zničit německé jednotky na západním břehu Rýna. Do čela útoku 21. skupiny armád byl opět nasazen Horrocksův XXX. sbor. Do 9. února vojska obsadila Cleves. Přestože déšť, zaplavené oblasti a houževnatý odpor nepřítele zpomaloval postup, Crerarovy jednotky 23. února překonaly německou obrannou linii v oblasti Gochu a pokračovaly dál na linii Geldern-Rees.

Po obnovení spojeneckého postupu v únoru 1945 (zejm. operace Veritable a obsazení mostu přes Rýn v Remagenu), vstoupily do Nizozemska z východu kanadské jednotky a osvobozovaly vých. a sev. provincie, zatímco německá armáda v záp. části země se bránila do 5. května, kdy velitel německých sil v Nizozemsku Johannes Blaskowitz kapituloval do rukou kanadského generála Charlese Foulkese a vrchního velitele domácích nizozemských ozbrojených sil prince Bernharda v hotelu de Wereld ve městě Wageningen, provincie Gelderland.

²⁷ Devils Hill - boj o tento pahorek je jednou z pozoruhodných akcí "Able" Company 508. PIR 82. AD během operace Market Garden v září 1944. Severně od seskokové zóny "T" (s památníkem ve tvaru nábojnice) se táhne pás zalesněných kopců - nejvyšší body Holandska (všechny jsou vysoké 95 m n. m.). Jeden z nich, nad silnicí mezi Wylerem a Berg en Dal je **Duivelsberg - Ďáblův pahorek**. Od 19. do 24. září o něj bojovali muži z 508. parapluku. Útočili kolmo nahoru po skalnatém svahu proti značné síle německých parašutistů. Pěší boj v lese byl ve znamení častých útoků a protiútoků, získal i ztrát pozic a velkých obětí. Veteráni obou bojujících stran na něj vzpomínají jako na své nejdůležitější angažmá v celé válce.